

Заклад вищої освіти «Український католицький університет»

Факультет гуманітисних наук
назва факультету

Кафедра теорії права та прав людини
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (магістерської роботи)

магістр

(освітній ступінь)

на тему "Стан імплементації міжнародних антикорупційних актів у кримінальному законі України"

Виконав: студент II курсу, групи СЖК 19/М
спеціальності 081 "Право"

(шифр і назва спеціальності)

Шутова І.Т.К.

(прізвище та ініціали)

Керівник Навчальний В.О.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Кашаров О.Д.

(прізвище та ініціали)

Львів – 2020 року

Заклад вищої освіти «Український католицький університет»

Факультет суспільних наук

Кафедра теорії права та прав людини

Освітній ступінь магістр

Спеціальність 081 Право

Освітня програма Права людини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

“ _____ ” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ) СТУДЕНТУ

Шурик Владислав-Тарасович Костянтинівич

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Стан інтелектуальних міжнародних антикорупційних актів у кримінальному законі України

керівник проекту (роботи) Колосовський Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені “12” травня 2020 року № 6 (дата і номер протоколу ВР факультету)

2. Строк подання студентом проекту (роботи) 11 січня 2021 р.

3. Вихідні дані до проекту (роботи) Дослідження стану інтелектуальних міжнародних антикорупційних актів у кримінальному законі України. Знаючи того, що дано Україною виконало свої міжнародні зобов'язання у сфері боротьби з корупцією. Аналіз правового покриття стану виконання Україною відповідних зобов'язань

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Зміст загальної дослідження виконання Україною міжнародно-правових зобов'язань у сфері боротьби з корупцією; 1.1 ступінь виконання зобов'язань в матеріалі; 1.2 перелік чинних; 1.3 факти виконання зобов'язань; 2. Міжнародно-правові зобов'язання України в антикорупційній сфері; 2.1 їх поняття і зміст; 2.2. Чи виконують Україною міжнародних актів у антикорупційній сфері; 2.3. Зміст міжнародно-правових зобов'язань України; 3. Антикорупційні законодавчі акти кримінального закону України; 3.1 відповідно загальному к.к. України de lege lata; 3.2 відповідно загальному к.к. України de lege ferenda.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Навчальний В.О., д.ю.н., професор		29.02.2020 UK
II	Навчальний В.О., д.ю.н., професор		31.05.2020 UK
III	Навчальний В.О., д.ю.н., професор		30.09.2020 UK

7. Дата видачі завдання 13 жовтня 2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Збір нарядів - організаційні справи	14.11.2019 - 31.12.2019	виконано
2.	Проект першого розділу майстерської роботи	01.01.2020 - 29.02.2020	виконано
3.	Проект другого розділу майстерської роботи	01.03.2020 - 31.05.2020	виконано
4.	Проект третього розділу майстерської роботи	01.06.2020 - 30.09.2020	виконано
5.	Висновки майстерської роботи	01.10.2020 - 30.11.2020	виконано
6.	Остаточний версію майстерської роботи	01.12.2020 - 10.12.2020	виконано
7.	Підсумки оформлення майстерської роботи	11.12.2020 - 20.12.2020	виконано
8.	Подача роботи на кафедру	11.01.2021	виконано

Студент

(підпис)

UK

Керівник проекту (роботи)

(підпис)

Шурик І.І.К

(прізвище та ініціали)

Навчальний В.О.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ВИКОНАННЯ УКРАЇНОЮ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ	8
1.1. Стан дослідження проблеми імплементації міжнародних антикорупційних актів в кримінальний закон в Україні в літературі	8
1.2. Генезис проблеми імплементації міжнародних антикорупційних актів в Кримінальний закон України	11
1.3. Досвід іноземних держав у сфері імплементації міжнародних антикорупційних актів	18
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	31
РОЗДІЛ II. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ В АНТИКОРУПЦІЙНІЙ СФЕРІ	33
2.1. Поняття і значення міжнародних зобов'язань України у сфері протидії корупції	33
2.2. Види ратифікованих Україною міжнародних договорів у антикорупційній сфері	38
2.3. Зміст міжнародно-правових зобов'язань України в антикорупційній сфері	46
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	57
РОЗДІЛ III. АНТИКОРУПЦІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ	59
3.1. Антикорупційні положення чинного Кримінального кодексу України de lege lata	59
3.2. Антикорупційні положення чинного Кримінального кодексу України de lege ferenda	65
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III	70
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

- GRECO - Група держав проти корупції;
- КК – Кримінальний кодекс;
- КПК – Кримінальний процесуальний кодекс;
- СРСР - Союз Радянських Соціалістичних Республік;
- Цивільна Конвенція – Цивільна Конвенція про боротьбу із корупцією;
- Конвенція ООН проти корупції - Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції;
- Кримінальна Конвенція – Кримінальна Конвенція про боротьбу із корупцією;
- НВ – неправомірна вигода;
- НМДГ – неоподаткований мінімум доходів громадян.

ВСТУП

Проблема протидії корупції є актуальною для України з часу здобуття незалежності. Наприкінці 90-их рр. ХХ ст. почали з'являтися багатосторонні міжнародні договори у сфері боротьби з корупцією. Розробка міжнародних антикорупційних актів та стандартів підштовхнули Україну до початку нового етапу антикорупційної політики.

Корупція як у органах державної влади та місцевого самоврядування, так і у приватному секторі є однією із найбільших проблем України. Ця проблема є також перешкодою на шляху до євроінтеграції та побудови повноцінної соціальної, правової держави. У зв'язку з цими обставинами, можна зробити висновок щодо **соціально-політичної актуальності дослідження.**

Для побудови ефективної системи протидії корупції важливим фактором є наявність якісної законодавчої бази. При цьому, ключову роль відіграють положення Кримінального кодексу України. Створити належну законодавчу базу, яка б стала міцною основою для ефективної системи протидії корупції, може допомогти імплементація міжнародних стандартів протидії корупції, що містяться у міжнародних антикорупційних актах. Більшість змін до національного законодавства та до Кримінального кодексу України відбуваються саме завдяки врахуванню положень міжнародних антикорупційних актів, підписаних і ратифікованих Україною. Наприклад, встановлення переліку корупційних злочинів, за вчинення яких передбачаються додаткові заходи кримінально-правового характеру, стало можливим завдяки процесу виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері боротьби з корупцією. Варто визнати, що на даний час цей перелік є недосконалим. Також існують дискусії щодо конституційності окремих положень Кримінального кодексу України, що спрямовані на притягнення до кримінальної відповідальності за корупційні діяння. Зважаючи на те, що більшість корупційних діянь були криміналізовані внаслідок імплементації міжнародних антикорупційних актів, можна зробити висновок про необхідність дослідження

стану та якості виконання Україною зобов'язань в антикорупційній сфері, а також перспектив розвитку національного законодавства внаслідок подальшої імплементації положень міжнародних антикорупційних актів. Особливо актуальним є це питання з огляду на розробку проекту нового Кримінального кодексу України. З вищенаведеного можна зробити висновок про те, що тема є **актуальною з точки зору розвитку законодавства.**

Наявність дискусій щодо якості окремих положень Кримінального кодексу України, що були введені внаслідок імплементації міжнародних антикорупційних актів, питання їх відповідності Конституції України, а також проблематика практичного застосування відповідних положень, у цій сфері дозволяють зробити висновок про **актуальність дослідження у практично-прикладному аспекті.**

Питання стану імплементації міжнародних антикорупційних актів досліджувалося великою кількістю науковців з часу ратифікації міжнародних антикорупційних актів. Тим не менш, часті зміни законодавства у сфері протидії корупції призводять до того, що багато наукових досліджень перестають бути актуальними. Тому після останніх законодавчих змін стан імплементації міжнародних антикорупційних актів ще не встигли достатньо дослідити. Ця обставина дозволяє зробити висновок, що **це дослідження має теоретичну значимість.**

Отже, одразу декілька факторів зумовлюють актуальність цього дослідження.

Метою цієї роботи є дослідити стан імплементації міжнародних антикорупційних актів у чинний кримінальний закон України, проаналізувати те, чи було Україною належно виконано свої міжнародні зобов'язання у сфері протидії корупції, та те, як можна покращити стан виконання відповідних зобов'язань.

Мета дослідження зумовила постановку та розв'язання відповідних зобов'язань.

Завданнями цієї роботи є:

- з'ясувати генезу проблеми імплементації міжнародних антикорупційних актів у кримінальний закон України;
- дослідити міжнародний досвід, досвід іноземних держав щодо виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань в антикорупційній сфері;
- дослідити поняття, зміст та структуру міжнародних зобов'язань України у сфері протидії корупції;
- дізнатися стан імплементації міжнародних антикорупційних актів у Кримінальний кодекс України;
- дослідити те, чи є міжнародні зобов'язання у сфері протидії корупції, які Україна наразі не виконала, та визначити причини їх невиконання;
- показати можливі способи імплементації положень міжнародних антикорупційних актів, які ще не були враховані Україною, у кримінальний закон України;
- показати перспективи подальшої імплементації положень міжнародних антикорупційних актів у кримінальний закон України та національне законодавство.

Об'єктом цього дослідження є положення міжнародних антикорупційних актів, підписаних і ратифікованих Україною, та положення Кримінального кодексу України, натомість **предметом** - являється стан імплементації положень міжнародних антикорупційних актів у Кримінальний кодекс України.

Для проведенні даного дослідження використовувались наступні методи: догматичний, історичний, порівняльно-правовий, системного аналізу та інші.

Джерелами дослідження стали міжнародні правові акти, а також національне законодавство, законодавство іноземних держав. Крім того таким джерелами виступали правозастосовна практика та наукові публікації.

Серед міжнародних правових актів найретельніше було досліджено Конвенцію ООН проти корупції, Цивільну конвенцію про боротьбу з корупцією, Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією, Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією. Серед національного

законодавства - Кримінальний кодекс України, Закон України «Про запобігання корупції».

Базою теоретичних джерел виступили наукові статті, монографії, книги та підручники видані після 2015 року. Найбільше були використані праці Хавронюка М. І., Максимовича Р. Л., Киричко В.М., Тютюгіна В. І., Андрушко П. П., Дудорова О.О., Загиней-Заболотенко З. А., Мельника М. І., Гришової І.Ю., Куровської І.А., , Жиляєва І.Б., Наумова О.Б., , Шабатури Т.С., Галицького О.М., Шестаковської Т.Л., Гнатєвої Т.М., Воротіна В. Є., Мотренка В.Т., Митяй О.В., Кофмана Б.Я., Пасхавера Б.Й., Язлюка Б.О. А також праці декількох закордонних дослідників.

Всього було використано понад 70 джерел.

Структура роботи є наступною: три розділи, вступ, висновок, список використаних джерел.

Література та законодавство використані станом на 1 січня 2021 року.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ВИКОНАННЯ УКРАЇНОЮ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

У цьому розділі розглянуто питання стану дослідження проблеми імплементації міжнародних антикорупційних актів в кримінальний закон в Україні в літературі. Зокрема, виділено питання, що всіма науковцями вирішуються однаково; питання, щодо яких є дискусії; питання, які ніхто не досліджував.

Також розкрито генезис проблеми імплементації міжнародних антикорупційних актів в кримінальний закон України від підписання та ратифікації відповідних міжнародних антикорупційних актів до загального стану виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань у сфері протидії корупції на сьогоднішній день.

Розкрито і досвід іноземних держав у сфері імплементації міжнародних антикорупційних актів, досліджено як позитивні риси, так і помилки, які були допущені іноземними державами при виконанні міжнародних зобов'язань у сфері протидії корупції

1.1. Стан дослідження проблеми імплементації міжнародних антикорупційних актів в кримінальний закон в Україні в літературі

Явище корупції та боротьби з нею можна вважати актуальною проблематикою, що широко досліджується в Україні. Однак питання імплементації міжнародних антикорупційних актів у кримінальний закон України є проблемою, що станом на сьогодні досліджена не надто детально і водночас має багато аспектів.

Питання імплементації міжнародних антикорупційних актів висвітлювалось у наукових розробках Хавронюка М. І., Максимовича Р. Л., Киричко В.М., Тютюгіна В. І., Андрушко П. П., Дудорова О.О., Загиней-

Заболотенко З. А., Мельника М. І., Куровської І.А., Гришової І.Ю., Жиляєва І.Б., Наумова О.Б., Шестаковської Т.Л., Шабатури Т.С., Галицького О.М., Гнатєвої Т.М., Воротіна В. Є., Мотренка В.Т., Митяй О.В., Кофмана Б.Я., Пасхавера Б.Й., Язлюка Б.О. Також існує велика кількість досліджень теоретичних аспектів боротьби з корупцією, як з явищем, на міжнародному рівні. Такі дослідження проводили М.І. Мельник, Є.В. Невмержицький, В.М. Гаращук, А.О. Мухтаєв та інші.

Імплементацию міжнародних антикорупційних актів розглядають як сукупність комплексних, системних заходів у сферах, що стосуються права, економіки та ідеології, реалізація яких сприяє зменшенню рівня корумпованості у суспільстві. Без імплементации міжнародних антикорупційних актів неможливо сформувати антикорупційну політику, адже саме ці акти є основою впровадження комплексу заходів, що мають різну ступінь впливу, а також спрямовані на моніторинг, профілактику, запобігання, виявлення та припинення корупційних діянь, притягнення корупціонерів до відповідальності та формування негативного ставлення громадськості до даного протиправного діяння.¹

В цілому, аналіз досліджень щодо імплементации міжнародних антикорупційних актів в законодавство України дозволив прийти до висновку, що існують питання, які всіма науковцями вирішуються однаково, дискусійні, а також такі, що взагалі не досліджені.

1. Питання, що всіма науковцями вирішуються однаково.

Науковці підтримують позицію, що міжнародні-зобов'язання України в антикорупційній сфері підлягають обов'язковому виконанню. Відповідно, науковці вважають за необхідне здійснювати імплементацию положень всіх міжнародних-антикорупційних актів, ратифікованих та підписаних Україною, у кримінальний закон України, враховувати положення міжнародно-правових актів при визначенні корупційних злочинів. Науковці дотримуються підходу, що

---

¹Костенко Б. О., Кухарук А. В. Імплементация європейських стандартів запобігання та боротьби з корупцією в національне законодавство / Б. О. Костенко, А. В. Кухарук. - Київ: Національна академія державного управління при президентові України, навчально-методичні матеріали, 2013, - 60 с. - с. 8- 9.

побудова ефективної системи протидії корупції можлива лише при виконанні міжнародних зобов'язань у антикорупційній сфері.

2. Питання, щодо яких є дискусії.

Серед дискусійних питань можна виділити оцінку стану виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері протидії корупції на основі порівняльного аналізу конкретних міжнародних антикорупційних актів і стану відповідності національного законодавства конкретним положенням цих міжнародних актів. Відповідно, це є сферою, що потребує глибшого аналізу та детального дослідження.

Ключовим дискусійним питанням є спосіб імплементації міжнародних антикорупційних актів. Зокрема, дискусії виникають щодо того, чи потрібно приймати окремий закон про імплементацію певного акту, чи вносити зміни у чинний Кримінальний кодекс України.

При цьому є різні підходи щодо того, що мається на увазі під імплементацією та врахуванням.

На основі наявних досліджень, можна виділити наступні підходи до імплементації міжнародних антикорупційних актів у законодавство України:

- 1) Дослівна імплементація. Цей підхід передбачає фактично копіювання тексту положень міжнародних антикорупційних актів. Прихильники цього підходу вважають, що виконання зобов'язань Україною у повному обсязі відбудеться лише тоді, коли у національному законодавстві буде враховано кожне положення підписаного та ратифікованого міжнародного договору.
- 2) Змістовна імплементація. Цей підхід передбачає таке формулювання загальних норм законодавства, щоб воно відповідало вимогам міжнародних антикорупційних актів. Прихильники цього підходу погоджуються з тим, що імплементація положень міжнародних антикорупційних актів має бути досить глибинною і включати в себе адаптацію законодавства у різних сферах. При цьому, текст положень міжнародних антикорупційних актів не потребує дослівного копіювання.

Такий підхід спостерігається і у працях О. П. Дяченко, С.М. Клімова та Т.В. Ковальова, які займались дослідженням питання організації запобігання та протидії корупції в Україні.

Отже, якщо дотримуватись цього підходу, можна зробити висновок, що для виконання зобов'язань Україною потрібно досягти такого рівня функціонування системи протидії корупції та кримінальної юстиції, щоб було досягнуто цілей відповідного міжнародного договору. При цьому, не має ключового значення те, як буде прописано певне положення у національному законодавстві.

3. Питання, яке ніхто не досліджував.

До такого питання можна віднести аналіз відповідності функціонування і прийняття рішень Вищим антикорупційним судом міжнародно-правовим актам.

1.2. Генезис проблеми імплементації міжнародних антикорупційних актів в Кримінальний закон України

Питання боротьби з корупцією було актуальним ще за часів Радянського Союзу. Зокрема, у 1922 році був прийнятий КК УСРР, який був першим кодифікованим актом, що систематизував норми радянського кримінального права, у якому була передбачена відповідальність за одержання службовою особою хабара.² Ці ж положення перейшли до кодексу 1927 року. Статтею 117 встановлювалась відповідальність за одержання службовою особою особисто або через посередників у будь-якому виді хабара за виконання чи невиконання в інтересах особи будь-якої дії, яку службова особа могла і повинна була вчинити виключно внаслідок свого службового становища.³

Однак у цей період не було міжнародних антикорупційних актів у сфері боротьби з корупцією. Відповідно для України не залишились чинними

---

²Кримінальний кодекс УСРР 1922 // Велика українська юридична енциклопедія. У 20 т. Т. 17. Кримінальне право / В. Я. Тацій (відп. ред.) та ін. — 2017. — С. 477. — ISBN 978-966-937-261-1.

³Там ж

міжнародні антикорупційні договори з часів СРСР та УРСР, адже ні СРСР, ні УРСР не підписували і не ратифіковували міжнародні договори у сфері протидії корупції.⁴

Серед перших міжнародних документів, яким засуджуються всі можливі види корупції, варто виділити ухвалену 15 грудня 1975 року резолюція Генеральної Асамблеї ООН 3514 (XXX).

У цьому документі міститься заклик, щоб уряди всіх країн почали вживати на національному рівні всіх доцільних заходів, які є можливими, для запобігання та протидії корупції. В першу чергу, доцільно вживати законодавчі заходи⁵

1990 р. у Гавані на восьмому конгресі ООН було ухвалено Резолюцію ООН із запобігання злочинності й поведження із правопорушниками “Корупція у сфері державного управління” та “Практичні заходи боротьби з корупцією”, в яких було зазначено завдання, які є найважливішими для ефективної протидії корупції.⁶

Відповідно до цих документів, уряди повинні:

1. проаналізувати чи є чинний кримінальний закон таким, що адекватно реагує на виклики сьогодення. В тому числі, доцільно проаналізувати, чи чинні процесуальні норми дозволяють ефективні реагувати на будь-який вид корупції;
2. імплементувати ефективні процедури виявлення, розслідування та засудження посадових осіб, що є корумпованими;
3. розробити адміністративні та регулятивні механізми попередження корупції;
4. розробити правові положення щодо конфіскації коштів та майна, що набуті внаслідок вчинення корупційних діянь;
5. вжити належних заходів щодо підприємств, причетних до корупції.

---

⁴Костенко Б. О., Кухарук А. В. Імплементация европейских стандартов запобігання та боротьби з корупцією в національне законодавство / Б. О. Костенко, А. В. Кухарук. - Київ: Національна академія державного управління при президентіві України, навчально-методичні матеріали, 2013, - 60 с. - с. 8- 9.

⁵Там же.

⁶Коррупция в сфере государственного управления // Резолюция A/CONF.144/28/Rev.1 VIII Конгресса ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями (г. Гавана, 27 августа – 7 сентября 1990 г.) – [Електронний ресурс] – ACONF144 28 Rev 1 E.pdf.

З цього часу, вищезазначені завдання, в основному, не підлягали змінам. Хоча варто звернути увагу на те, що вони уточнювалися, деталізувалися в різних документах, прийнятих в рамках ООН. Серед них:

- резолюція Генеральної Асамблеї ООН “Боротьба з корупцією” від 12 грудня 1996 року (A/RES/51/59) та Декларація ООН “Про боротьбу з корупцією та хабарництвом в міжнародних комерційних операціях” (1996 р.)⁷,

- Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб (1996 р.)⁸,

- Керуючі принципи для ефективного виконання Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.)⁹

Всі вказані документи мають рекомендаційний характер. Однак вони не лише відіграли ключову роль, але й стали основою для підготовки міжнародно-правових актів, що закріпили міжнародні стандарти протидії та запобігання корупції та пізніше були підписані та ратифіковані Україною.

Однак багатосторонні міжнародні договори у сфері боротьби з корупцією почали з’являтися наприкінці 90-их рр. ХХ ст. Розробка міжнародних антикорупційних актів та стандартів підштовхнули Україну до початку нового етапу антикорупційної політики. Науковці М. О. Ярошенко та З. Ю. Шевчук вважають, що 1994 р. розпочинається новий етап антикорупційної політики України.¹⁰

У 1994 р. Верховна Рада України ухвалила за основу проект Закон України «Про боротьбу з корупцією» (його остаточно ухвалено в жовтні 1995 р., а 16 листопада того року він набув чинності). Цим Законом України вперше визначалося поняття корупції та корупційних діянь, а також було встановлено особливості правового регулювання боротьби з корупцією.

---

⁷Декларація Організації Об’єднаних Націй про боротьбу з корупцією і хабарництвом у міжнародних комерційних операціях від 16 грудня 1996 року. / Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію. – К.: Школяр, 1999. // [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

⁸Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб від 23 липня 1996 року. // Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію. – К.: Школяр, 1999. // [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

⁹Керуючі принципи для ефективного виконання Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 1989 р.

¹⁰Ярошенко М.О., Шевчук З.Ю. Еволюція антикорупційного законодавства в Україні в період незалежності. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. 2016. Вип. 31. С. 38–44.

05.04.2001 р. Верховна Рада ухвалила новий Кримінальний кодекс України, куди були включені відповідні антикорупційні положення.¹¹ Зокрема, у розділі XVII Особливої частини була встановлена відповідальність за «Злочини у сфері службової діяльності». На той час до цих злочинів можна було віднести такі корупційні діяння, як зловживання владою або службовим становищем (ст. 364), одержання хабара (ст. 368), давання хабара (ст. 369). Варто зазначити, що як і у попередньому Кримінальному кодексі УРСР, дані норми поширювались на державний сектор і не становили ризик для корупції у приватному секторі.

Однак безпосередньо втілення міжнародних антикорупційних актів та стандартів у Кримінальний кодекс України почалось у 2003 р. Цей рік став початком першого етапу - приєднання України до Антикорупційної мережі для Східної Європи і Центральної Азії (АСН). Метою даною мережі була розробка нового антикорупційного законодавства. Найбільша увага приділялась попередженню корупції та виявленню системних недоліків

Також Україна підписала декілька міжнародних антикорупційних угод у 2003-2006 рр., які в подальшому будуть імплементуватися у національне законодавство. Серед них:

1. Конвенція ООН проти корупції підписана Україною 11 грудня 2003 року, ратифікована 18 жовтня 2006 року, набрала чинності для України 1 січня 2010 року.¹²;
2. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією підписана Україною 4 листопада 1999 року, ратифікована 16 березня 2005 року, набрала чинності для України – 1 січня 2006 року.¹³ З набуттям для України

---

¹¹Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

¹²Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.496.

¹³Закон України “Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією” від 16 березня 2005 року № 2476-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.496.

чинності Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією Україна стала сороковим членом Групи держав проти корупції (GRECO);

3. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією підписана Україною 27 січня 1999 року, ратифікована 18 жовтня 2006 року, набрала чинності для України – 1 березня 2010 року.¹⁴
4. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією підписаний Україною 15 травня 2003 року, ратифікований 18 жовтня 2006 року, набрав чинності для України – 1 березня 2010 року.¹⁵

Після 2006 не відбувалось широкої модернізації національного антикорупційного законодавства з урахуванням міжнародних антикорупційних стандартів. Однак у 2010 році для України набрали чинності Конвенція ООН проти корупції, Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією та Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією.

Внаслідок цього, у 2010 році розпочалось обговорення чергового реформування законодавства у сфері боротьби з корупцією, а також державної антикорупційної політики. Першим кроком для розроблення нової антикорупційної політики стало створення Національного антикорупційного комітету.¹⁶ Внаслідок його роботи розроблено та ухвалено у 2011 р. Закон України “Про засади запобігання і протидії корупції”, у якому було імплементовано окремі положення міжнародних антикорупційних актів.¹⁷

---

¹⁴Закон України “Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.497.

¹⁵Закон України “Про ратифікацію Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 253-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006, – № 50. – Ст.498.

¹⁶Указ Президента України від 26 лютого 2010 року № 275/2010 “Про утворення Національного антикорупційного комітету” // [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

¹⁷Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 7 квітня 2011 р. (втрата чинності від 01.09.2016)// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 40, ст.404.

Тим не менш, формування комітету і його діяльність критикувались, зокрема Amnesty International, у зв'язку з його неефективністю.¹⁸

Новий і сучасний етап імплементації міжнародних антикорупційних актів почався у 2014 р. після подій Революції Гідності, коли питання боротьби з корупцією почало сприйматись як частина стратегії національної безпеки.

14.10.2014 р. було ухвалено пакет антикорупційних законів. Ці закони мали позитивний вплив на подальше формування державної антикорупційної політики.

На підставі положень Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» у КК України було закріплено поняття та перелік корупційних злочинів (примітка до ст. 45), а також посилена відповідальність за їх вчинення.¹⁹

08.10.2015 року Верховна Рада України ухвалила Закони України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії політичній корупції» та Закон України «Про внесення змін до статті 87 Бюджетного кодексу України».

Зазначеними законами було уніфіковано питання забезпечення прозорості та підзвітності фінансування політичних партій і виборчих кампаній, відповідно до рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO).

Також було визначено компетенцію трьох державних органів (Рахункова палата, Міністерство Юстиції України, НАЗК), які здійснюють контроль за дотриманням вищезазначених норм. У законах, які регулюють вибори народних депутатів України, Президента України, діяльність політичних партій, запроваджено норми, які регламентують питання розпорядників виборчого фонду, формування виборчого фонду та використання його коштів та звітності про надходження та використання коштів виборчого фонду, обмеження у здійсненні внесків на підтримку політичних партій.²⁰ Також встановлено

---

¹⁸Антикорупційний комітет при Президентові не працює вже 2 роки — Transparency International Ukraine / FINANCE.UA, 24.07.2013 17:15.

¹⁹Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

²⁰Боровик А. В. Генезис кримінальної відповідальності та запобігання корупційним злочинам в Україні. Боровик А. В. : Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 6. 2019 р.

кримінальну відповідальність (стаття 159-1 КК України) за порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму.²¹

01.01.2020 р. набрали чинності положення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22.11.2018 р. № 2617-VIII, в яких поняття «корупційні злочини», що розкрито у примітці до ст. 45 КК України, трансформувались в поняття «корупційне кримінальне правопорушення».²²

Отже, одночасно із вдосконаленням кримінального закону, також змінювалося національне антикорупційне законодавство. На основі міжнародних та європейських стандартів було прийнято нові антикорупційні закони та інші нормативно-правові акти.²³

Щодо кримінального закону України, то протягом сучасного періоду імплементації міжнародних антикорупційних актів було замінено термін «хабар» терміном «неправомірна вигода». Також було диференційовано кримінальну відповідальність службових осіб юридичних осіб приватного права та публічного права і здійснено криміналізацію нові форми корупційних діянь.

В цілому, на сучасному етапі у Кримінальний кодекс України та національне законодавство було імplementовано низку положень міжнародних антикорупційних актів. Сучасний період імплементації міжнародних антикорупційних актів також характеризується високою інтенсивністю міжнародного співробітництва України у правоохоронній сфері.

Тим не менш, низка положень міжнародних антикорупційних актів досі потребують імплементації на національному рівні в Україні.

---

²¹Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

²²Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22.11.2018 р. № 2617-VIII (набирає чинності з 01.01.2020 р., крім п. 2 розділу II, який набрав чинності з 24.04.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>.

²³Боровик А. В. Генезис кримінальної відповідальності та запобігання корупційним злочинам в Україні. Боровик А. В. : Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 6. 2019 р.

1.3. Досвід іноземних держав у сфері імплементації міжнародних антикорупційних актів

Досвід іноземних держав у сфері імплементації міжнародних антикорупційних актів потребує дослідження, адже він дозволяє побачити те, який ефект мала імплементація міжнародних антикорупційних актів у різних державах. Важливо також дослідити те, які помилки були допущені іноземними державами при виконанні міжнародних зобов'язань у сфері протидії корупції, адже на основі такого аналізу можна зробити висновок, як Україна може уникнути відповідних помилок.

Зважаючи на кількість держав, які мають досвід імплементації міжнародних антикорупційних актів, неможливо проаналізувати досвід кожної. Тому, аналізуючи досвід іноземних держав, важливо розуміти, на які держави доцільно звернути увагу. Для цього варто скористатись поняттям правової сім'ї, адже досвід держав у сфері імплементації міжнародних антикорупційних актів в межах однієї правової сім'ї має багато спільних рис. Правова сім'я — це сукупність певної кількості правових систем, що об'єднані особливостями історичного формування, структурою права, його джерел, провідних галузей та інститутів, правозастосування, правосвідомості, поняттєвого апарату юридичної науки. Це поняття підкреслює однорідність явищ, які виникли і функціонують внаслідок впливу тих самих причин.²⁴

Проблематикою дослідження правових сімей займався видатний французький компаративіст Рене Давид. На його думку, основними правовими системами світу можна вважати романо-германську сім'ю, сім'ю загального права та сім'ю соціалістичного права.²⁵ Рене Давид два критерії, що є рівноправними. Їх можна використати для проведення класифікації правових систем:

---

²⁴Порівняльне правознавство (В. Д. Ткаченко, С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов) § 2. Поняття «правова сім'я».

²⁵Рене Давид, Камилла ЖофFRE-Спинози Основные правовые системы современности = Les grands systemes de droit contemporains / Пер. с фр. В. Туманова. — М.: Международные отношения, 2009. — 456 с.

1. юридична техніка, якою користуються юристи тієї чи іншої країни, створюючи і застосовуючи право;²⁶
2. однакові філософські, політичні й економічні принципи.²⁷

Можна зробити висновок, що перший критерій є технічним, а другий - ідеологічним.

Щоб пояснити перший критерій, Р. Давид вказує, що можна вважати правові системи належними до однієї правової сім'ї, якщо способи створення, систематизації, тлумачення норм права, методи роботи юристів, система джерел права і юридичний словник різних правових систем є однаковими або ж мають значні подібності в ключових рисах. Якщо ж таких збігів немає, то можна зробити висновок, що такі правові системи належать до різних правових сімей.²⁸

Однак першого критерію для визначення правової сім'ї недостатньо. Правові системи, що належать до однієї правової сім'ї, також повинні спиратися на однакові принципи. До цих принципів можна віднести економічні, політичні й філософські.

Саме на підставі цих критеріїв Р. Давид запропонував ідею трихотомії — виокремлення трьох правових сімей (романо-германської, англосаксонської, соціалістичної). Зазначені правові сім'ї Р. Давид виокремлював в своїх ранніх дослідженнях. Крім цього вчений зазначив, що до цих систем примикають так звані релігійні і традиційні системи. У своїх більш пізніх роботах Р. Давид розподілив релігійно-традиційну правову сім'ю на окремі підвиди: мусульманську, індуську, іудейську сім'ї, а також на правові сім'ї країн Далекого Сходу, Африки та Мадагаскару.²⁹

Романо-германська правова сім'я об'єднує правові системи, які сформовані на основі римського права. Варто також розглянути те, що є основою правових систем романо-германської правової сім'ї. Ключовою основою правових систем

---

²⁶Рене Давид, Камилла ЖофFRE-Спинози Основные правовые системы современности = Les grands systemes de droit contemporains / Пер. с фр. В. Туманова. — М.: Международные отношения, 2009. — 456 с.

²⁷Там ж.

²⁸Там ж.

²⁹Там ж.

романо-германської правової сім'ї вважається норма права, виражена в нормативних актах, основними з яких з дев'ятнадцятого століття являються закони.³⁰ Щодо виникнення романо-германської правової сім'ї у Європі в результаті діяльності університетів латинських та германських країн. Через колонізацію романо-германська правова система розповсюдилася далеко за межі Європи. Зокрема, вона стала поширеною у країнах Латинської Америки, Азії, Африки. Щоправда, на інших континентах, романо-германська правова система отримала власні специфічні риси. Тим не менш, її базова структура залишилася такою ж, як в Європі.

Що стосується юридичної науки, в першу чергу, в державах романо-германської правової сім'ї, основні її напрямки зосереджені на аналіз того, чи відповідають правові норми вимогам принципу справедливості, а також співвідношення із суспільною мораллю. В свою чергу, питаннями правосуддя, публічного адміністрування та управління, і правозастосування займаються здебільшого практикуючі юристи.

Далі варто розглянути правову сім'ю загального права. Рене Давид називає загальне право "правом, створеним суддями".³¹ Загальне право зародилось у Великобританії. Рене Давид вважає, що існує значна залежність історичного розвитку загального права у Великобританії наявності там міцної і стабільної королівської влади. Також до сім'ї загального права відносяться правові системи англійських країн - США, Канади, Нової Зеландії, Австралії.³²

Щодо основи сім'ї загального права, нею слугує правова система Англії. Дана правова система базується, на відміну від романо-германської правової сім'ї, на прецеденті. Ним є судові рішення в окремій справі, яке в майбутньому стає за аналогією обов'язковим у всіх типових справах.

---

³⁰Традиційна правова сім'я // Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / О. В. Петришин (відп. ред.) та ін.. — 2017. — Т. 3 : Загальна теорія права. — С. 789. — ISBN 978-966-937-233-8.

³¹Рене Давид, Камилла ЖофFRE-Спинози Основные правовые системы современности = Les grands systemes de droit contemporains / Пер. с фр. В. Туманова. — М.: Международные отношения, 2009. — 456 с.

³²Там ж.

Цікавим є також те, що, на думку Рене Давида, наявний історичний взаємозв'язок романо-германської правової системи і системи загального права. Ця позиція випливає з того, що обидві системи мають такі спільні риси, як сприйняття ідей лібералізму, індивідуалізму. Також для обидвох систем є характерним поняття суб'єктивних прав. Коли роль закону в правовій системі почала зростати, це створило підстави для умовного об'єднання обидвох правових систем під історичним поняттям "буржуазне право".

Є також і третя правова сім'я, яку Рене Давид відносить до основних. Це сім'я соціалістичного права. Вона зародилась в Союзі Радянських Соціалістичних Республік після революції 1917 р., після чого почала поширюватись і на інші соціалістичні держави. Серед її основних рис виділяють перевагу публічного права над приватним, ідеологічну спрямованість на побудову економічної системи та ладу, коли не буде ні держави, ані права.³³

Цю систему формують країни, що раніше здебільшого належали до романо-германської правової сім'ї, однак після входження в соціалістичний табір їх правові системи значно змінилися. При цьому, багато конструкцій та рис романо-германської правової сім'ї трансформувались без суттєвих змін.

Розпочну із аналізу стану імплементації міжнародних антикорупційних актів у державах англо-американської правової сім'ї.

Позитивним прикладом створення ефективної системи протидії корупції внаслідок імплементації міжнародних антикорупційних актів у кримінальне законодавство є Великобританія. Так, внаслідок імплементації Конвенції ООН проти корупції, Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією, Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією у Великобританії створено ґрунтовну законодавчу базу для протидії корупції: Статут цивільної служби, Кодекс умов служби і оплати праці державних чиновників, Загальні принципи поведінки державних службовців.³⁴ У результаті кодифікації системи антикорупційних

---

³³Порівняльне правознавство: підручник / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Биля-Сабадаш та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. — Х. : Право, 2012. — 272 с.

³⁴Шегельман И. Р. Зарубежный опыт борьбы с коррупцией / И. Р. Шегельман, М. Р. Шегельман // Глобальный научный потенциал. – 2013. – № 6 (27). – С. 81-83.

норм у 2010 р. Парламентом Великобританії був прийнятий «Закон про підкуп». Відповідно до його змісту спеціалізованим органом антикорупційної діяльності було створено Управління боротьби з шахрайством в особливо великих розмірах.³⁵

Особливість кримінального законодавства Великобританії полягає в тому, що хабародавець не обов'язково повинен мати намір спонукати державного службовця діяти належним чином. Дії хабародавця визнаються злочином і у випадку, коли особа здійснила будь-який вплив на держслужбовця.³⁶

Внаслідок імплементації Великобританією Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією³⁷ було введено у кримінальне законодавство норму, яка передбачає відповідальність компанії, якщо вона не змогла запобігти даванню хабара її співробітниками. Також було прийнято Закон про майно, отримане злочинним шляхом 2002 р.³⁸ Він визначає право на конфіскацію майна отриманого шляхом вчинення злочинів корупційної спрямованості.³⁹ Ці норми демонструють ефективність при правозастосуванні.

Також внаслідок виконання Великобританією міжнародних зобов'язань у сфері протидії корупції, у державі було створено інститут заохочення доносів. У державі існує атмосфера нетерпимості до корупції як прояву деструктивної поведінки у суспільстві, адже існує заборона старшим співробітникам держслужби, протягом 2 років, після звільнення чи виходу на пенсію займатися приватним підприємництвом, консультувати приватних підприємців, влаштовуватися на роботу до компаній, що мають суміжну діяльність з відомством, з яким пов'язана минула діяльність співробітника.⁴⁰

---

³⁵Савенков А. Н. Как победить коррупцию: юридические практики Великобритании / А. Н. Савенков, А. А. Савенков // Правовое поле современной экономики. – 2012. – № 7. – С. 7-16.

³⁶Закон Великобританії «О полномочиях уголовных судов по вынесению приговоров» 2000 года (Powers of Criminal Court (Sentencing) Act 2000) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/6/contents> (26.11.2020).

³⁷Закон України «Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 497.

³⁸Powers of Criminal Court (Sentencing) Act 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/6/contents> (26.11.2020).

³⁹Там ж.

⁴⁰Шегельман И. Р. Зарубежный опыт борьбы с коррупцией / И. Р. Шегельман, М. Р. Шегельман // Глобальный научный потенциал. – 2013. – № 6 (27). – С. 81-83.

Позитивною рисою імплементації міжнародних антикорупційних актів Великобританією, що може бути взята до уваги Україною, є те, що система органів державної влади, що займається протидією корупції, фактично включає всю структуру кримінального правосуддя. Щодо запобігання корупційним правопорушенням, пов'язаним з викраденням грошових коштів, ним займається Міністерство фінансів і Національне бюро аудиту.⁴¹

Доцільно розглянути і досвід імплементації міжнародних антикорупційних актів Сполученими Штатами Америки (далі - США). Так, внаслідок імплементації міжнародних антикорупційних актів США було введено поняття корупції посадовців. Воно визначено досить широко. Під цим поняттям розуміють комплекс протиправних діянь, передбачених в основному в чотирьох главах розділу 18 Зводу Законів: «Хабарництво, нечесні доходи і зловживання своїм положенням публічними посадовцями»; «Посадовці і службовці за наймом»; «Здирство і погрози»; «Вибори і політична діяльність».⁴² Кримінальному переслідуванню за корупційні діяння в США піддаються не тільки ті, хто одержує хабарі, а й ті, хто їх дає. Важливо, що покаранню за хабарництво разом з нині функціонуючим підлягає як колишній, так і майбутній службовець.⁴³ 5 травня 1977 р. було прийнято Закон про корупцію за кордоном (Foreign Corrupt Practices Act) – федеральний закон про боротьбу з корупцією у міжнародній діяльності, який має екстериторіальну дію, тобто його юрисдикція поширюється за територію США.⁴⁴

Серед недоліків імплементації міжнародних антикорупційних актів у США можна виділити те, що у системі законодавства США немає єдиного федерального закону, який би регламентував застосування механізмів боротьби з корупцією всередині країни. Однак відповідні положення містяться у низці нормативно-правових актів на федеральному рівні, зокрема: Законі про

---

⁴¹Савенков А. Н. Как победить коррупцию: юридические практики Великобритании / А. Н. Савенков, А. А. Савенков // Правовое поле современной экономики. – 2012. – № 7. – С. 7-16

⁴²Чубата Л. Міжнародний досвід боротьби з проявами корупції // Часопис Київського університету права. — 2010. — № 2.

⁴³Там ж.

⁴⁴Закон про корупцію за кордоном (Foreign Corrupt Practices Act). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justice.gov/criminal/fraud/fcpa/docs/fcpa-russia.pdf>.

неправдиві звіти (1863 р.); Законі про фондові біржі (1934 р.); Кодексі законів США (1952 р.), розділ 18 глава 63 «Поштове та інші види шахрайства»; Кодексі внутрішніх доходів (1954 р.), Законі про звітність щодо валютних та міжнародних операцій (1970 р.), Законі про іноземну корупційну практику (1977 р.), Акті про етику поведінки державних службовців (1978 р.) тощо.⁴⁵

Також у федеральному кримінальному законодавстві США немає окремої норми про кримінальну відповідальність за незаконне збагачення. Отже, незаконне збагачення у США на федеральному рівні не вважається незалежним складом злочину, хоча його криміналізації вимагають положення Конвенції ООН проти корупції. Деякі науковці вважають, що це пов'язано з наявністю у США розвиненої сталої конституційної традиції. Вони висловлюють побоювання, що криміналізація незаконного збагачення буде суперечити конституції у частині презумпції невинуватості.⁴⁶

Однак вимоги міжнародних антикорупційних актів щодо криміналізації незаконного збагачення ґрунтуються на факті, що більшість корупційних злочинів є прихованими. Більшість корупційних злочинів є складними у доведенні. Відповідно, наявність складного механізму доведення факту хабара або незаконності вигоди значно ускладнює боротьбу з корупцією.

Тим не менш, у США свідчення про незаконне збагачення використовуються як докази у кримінальних справах. Також незаконне збагачення використовується як підстава для звільнення корумпованих офіційних осіб з їхніх посад. Зокрема, 17 жовтня 1990 р. було підписано виконавчий наказ Президента США № 12731, у якому було визначено обов'язкові для всіх посадовців загальні принципи етичної поведінки. З цих принципів випливають максимально конкретні юридичні та морально-етичні вимоги, що висуваються як до державних керівників вищої ланки, так і до

---

⁴⁵Чубата Л. Міжнародний досвід боротьби з проявами корупції // Часопис Київського університету права. — 2010. — № 2.

⁴⁶Genovese, M. A.; V. A Farrar-Myers (2010). *Corruption and American Politics*. Cambria Press. ISBN 978-1-60497-638-0.

рядових держслужбовців. У наказі, зокрема, наголошується: «державну службу слід розглядати як таку сферу діяльності, із якої виключені будь-які особисті чи фінансові інтереси, що перешкоджають сумлінному виконанню службового обов'язку».⁴⁷

Визначальною рисою імплементації міжнародних антикорупційних актів, що може бути взята до уваги Україною, є створення системи протидії корупції з фактичною відсутністю імунітетів, які б давали можливість керівникам будь-якого рангу уникати покарання за корупційну діяльність. Відтак, будь-хто після звільнення з посади може бути притягнений до відповідальності, хоча і в особливому порядку.⁴⁸

Аналізуючи романо-германську правову сім'ю, варто взяти до уваги досвід Фінляндії. Він може бути досить показовим для України прикладом виваженої імплементації міжнародних антикорупційних актів, а також європейського комунітарного права в національне законодавство та застосування запобіжних інструментів протидії політичній корупції в системі державного управління.⁴⁹ Завдяки імплементації міжнародних антикорупційних актів, у Фінляндії діє досить чітка й ефективна система боротьби з корупцією. Вона спирається на об'ємну нормативно-правову базу та однозначну підтримку суспільства.

Знаковим є те, що після імплементації міжнародних антикорупційних актів для фінської правової системи не є характерними закони з використанням терміну «боротьба» з визначенням певного виду злочину. Тим не менш, фінське законодавство містить принципи попередження та запобігання вчиненню злочинів у кожному нормативно-правовому акті. Дані принципи встановлюють сферу діяльності, що є конкретною, а не окремий вид злочину.⁵⁰

---

⁴⁷Executive Order 12731 (Oct. 17, 1990): Principles of Ethical Conduct for Government Officers and Employees. [Електронний ресурс]. – Principles-of-Ethical-Conduct-for-Government-Officers-and-Employees.

⁴⁸"Міжнародний досвід боротьби з корупцією в секторі безпеки: висновки для України". Аналітична записка. 01.07.2015 [інтернет-джерело]: <https://niss.gov.ua/en/node/1702>.

⁴⁹Тіньков А.Л. Особливості протидії політичній корупції в країнах ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Tinkov.pdf> (10.11.2020).

⁵⁰Тіньков А.Л. Особливості протидії політичній корупції в країнах ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Tinkov.pdf> (10.11.2020).

Згідно з положеннями Кримінального кодексу Фінляндії, за вчинення дій, що можуть кваліфікуватися як «корупція», передбачено санкції від штрафу до ув'язнення строком до чотирьох років у залежності від ступеня суспільної небезпеки злочину.⁵¹

Вже декілька років поспіль Фінляндію міжнародна неурядова організація по боротьбі з корупцією “Трансперенсі Інтернешнл” визначає як одну з найменш корумпованих країн серед 133 країн світу. Зокрема, вона займає 3-є місце в рейтингу.⁵²

Фінляндія є учасником більшості міжнародних антикорупційних конвенцій. Також як член Європейського Союзу є учасником усіх основних нормативних документів Євросоюзу з питань боротьби з корупцією.⁵³ Основним принципом імплементації міжнародних правових актів у національну правову систему є органічне поєднання національного законодавства цієї країни із загальноєвропейським із мінімально можливими змінами першого.⁵⁴ Цей досвід може бути корисним для України з огляду на процес євроінтеграції.

Цікаво те, що у Фінляндії не існує спеціальної стратегії щодо протидії корупції в органах державної влади. Так само не існує спеціальних антикорупційних законів.⁵⁵ Однак держава запровадила численні запобіжні антикорупційні норми. Вони виписані в низці правових актів про державну службу та фінансування політичних партій. Містяться і вони в Конституції. Таким чином, Фінляндією було імplementовано положення міжнародних антикорупційних актів в Конституцію. Так, Конституція Фінляндії⁵⁶ забезпечує гарантії проти зловживання державною владою. Зокрема, вона регламентує

---

⁵¹Семенов В. Кому по силам победить коррупцию? / В. Сененов // Вечерний Харьков. — 2009. — 22 декабря. — № 143. — С. 4.

⁵²Transparency International. Corruption perceptions index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transparency.org/en/cpi/2019/results/fin#details> (10.11.2020).

⁵³Тиньков А.Л. Особливості протидії політичній корупції в країнах ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Tinkov.pdf> (10.11.2020).

⁵⁴там же.

⁵⁵Бочарников И. В. Зарубежный опыт противодействия коррупции / И. В. Бочарников. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikSF/2008/VSF_NEW200807061002/VSF_NEW200807061002_p_007.html (10.11.2020).

⁵⁶The Constitution (731/1999) 11.07.1999 // Finlex.fi. – Electronic date. – Data of access : 31.10.2020. – Mode of access : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>.

рішення про призначення урядових чиновників вищого рангу. Таке рішення приймається на конкурсній основі. Воно повинно враховувати спеціальні вимоги до моралі та етики.

У свою чергу, закон “Про державних цивільних службовців” 1994 р.⁵⁷ передбачає подання публічними службовцями декларації про участь у комерційній діяльності, особистих позиках, майні, додатковій роботі. Закон “Про перевірку безпеки”⁵⁸ визначає умови з перевірки даних осіб, які подають заяву на зайняття певної посади. Крім того, Конституція, а також закон “Про відкритість діяльності Уряду” від 1999 р.⁵⁹ гарантують відкритість офіційних державних документів.

Відповідно до фінського національного законодавства, всі документи державних і муніципальних структур вважаються публічними, якщо щодо них не було прийнято спеціального рішення. Якщо секретною є тільки частина документа, то інші пункти документа залишаються у відкритому доступі. Закон також визначає умови щодо реалізації права на доступ до офіційних документів. Громадяни мають право вимагати доступ до документів усно, по телефону, у письмовій формі, електронною поштою або на прийомі.⁶⁰

Найбільш повно Фінляндія імплементувала у своє законодавство положення міжнародних антикорупційних актів, що стосуються етики та моралі державних службовців.⁶¹ Зокрема, у 2001 р. уряд Фінляндії ухвалив “Рішення про кадрову політику”⁶², відповідно до якого “публічні посади повинні базуватися на етичних цінностях і високій моралі”. Крім того, етичні цінності державного управління базуються на принципах, передбачених Конституцією, законі “Про

---

⁵⁷The State Civil Servants’ Act (750/1994) // Finlex.fi. – Electronic date. – Data of access : 31.10.2020 – Mode of access : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1994/>.

⁵⁸The Security Clearance Act (177/2002) // Finlex.fi. – Electronic date. – Data of access : 31.10.2020. – Mode of access : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2002/>.

⁵⁹The Act on the Openness of Government Activities (621/1999) // Finlex.fi. – Electronic date. – Data of access : 08.07.2011. – Mode of access : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/>.

⁶⁰там же.

⁶¹Manuel Willory, Staffan Synnestre and Janos Berthot, Ethics of the civil service: prevention of conflict of interests and requirements to legislation, Translated by Chupryna, I., Kyiv, Ukraine, 2010 [Electronic resource]. Available at: <http://www.sigmaweb.org/publicationsdocuments/42618438.pdf>. (in Ukrainian).

⁶²The “Decision in principle” on State personnel policy (2001) // Official website of Ministry of Education and Culture. – Electronic date. – Data of access : 31.10.2020. – Mode of access : www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_l66_opm23.pdf?lang=fi.

державних цивільних службовців” (містить у собі систему правил поведінки держчиновників), законі “Про адміністрації” 2001 р.. З 2004 р. моральні цінності й етика були включені в систему підготовки керівних кадрів державної адміністрації. Щодо відповідальності за порушення законів, то застосовуються загальні норми законодавства.⁶³

Попри це, у фінському законодавстві є низка недоліків імплементації антикорупційних норм міжнародних актів, яких Україні потрібно уникати. Ці недоліки стосуються, в основному, сфери державної служби. Серед них: відсутність у Карному Кодексі самостійного складу поняття “торгівля впливом”; відсутність юридичного обов’язку державного службовця повідомляти про неправильне управління й корупцію; відсутність регулювання переходу публічних службовців у приватний сектор після закінчення терміну служби.⁶⁴

У зв’язку з цим деякі дослідники відзначають, що в Фінляндії існує ймовірність конфлікту інтересів і політичного втручання при виконанні функцій контролю Міністерством Юстиції, яке є одним з відомств Уряду.⁶⁵ Така ситуація може мати місце, адже дане Міністерство Юстиції складається зі членів правлячої партії (партій). Отже, питання протидії використанню адміністративного ресурсу або тіньового лобіювання високими посадовими особами в уряді при державному фінансуванні партій та передвиборчих кампаній у Фінляндії є відкритим.⁶⁶

Також Фінляндія належить до тих європейських країн, де відсутні спеціальні антикорупційні органи. Натомість, функції протидії та запобігання корупції виконують Канцлер юстиції та Парламентський Омбудсмен.⁶⁷ Розподіл повноважень між цими посадовими особами здійснюється за домовленістю.⁶⁸

---

⁶³The Administration Act (625/2001) // Finlex.fi. – Electronic date. – Data of access : 31.10.20210. – Mode of access : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/haku.php?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Administration>

⁶⁴Семьинин А. С. Противодействие политической коррупции политико-правовыми средствами в государствах Евросоюза (опыт Финляндии и Эстонии) : дис. ... канд. юрид. наук : 23.00.02 / А. С. Семьинин / Воронеж. гос. ун-т. – Воронеж, 2009. – 17 с.

⁶⁵The Finnish legal system / edited by Jaakko Uotila. Helsinki: Finnish Lawyers Pub. Co., 2000, 254 p.

⁶⁶The Finnish legal system / edited by Jaakko Uotila. Helsinki: Finnish Lawyers Pub. Co., 2000, 254 p.

⁶⁷Косякин И. А. Канцлер юстиции в Финляндии / И. А. Косякин // Студенты в правовой науке : материалы науч. студ. конф. (Воронеж, 9-14 апреля 2007 г.) : сб. науч. трудов. – Воронеж : Изд-во Воронеж. гос. ун-та. – 2007. – Вып. 7. – С. 43-46.

⁶⁸Там ж.

Дані посадові особи здійснюють контроль за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування.⁶⁹

З вищенаведеного можна зробити висновок, що відсутність спеціальних антикорупційних органів та законів може провокувати ризик виникнення політичної корупції в системі державної служби. Тим не менш, загальні принципи відкритості, транспарентності й гласності державного управління вважаються головними в діяльності публічних служб у Фінляндії.⁷⁰

В цілому, імплементація міжнародних антикорупційних актів дозволила збудувати у Фінляндії прозору систему державного управління, до якої є також висока довіра більшості громадян до органів державної влади.

Цікавим можна вважати досвід імплементації міжнародних антикорупційних актів сусідньої для України Республіки Польща. Питання корупції для Польщі є також надзвичайно актуальним. Однак, незважаючи на важливість цього питання, у Польщі до останнього часу не приймався окремий законодавчий акт щодо протидії корупції.

Тим не менш, внаслідок імплементації міжнародних антикорупційних актів, у Польщі наявна низка статей Кримінального кодексу, які передбачають відповідальність за різні види хабарництва та перевищення повноважень посадовими особами.⁷¹ Тривалий час багато польських політиків вважали це достатньою правовою основою для боротьби з корупцією.

Однак поширеність корупції, яка стала небезпечною для держави, та потреба більш повної реалізації підписаних Польщею міжнародно-правових угод, яка виникла у зв'язку зі вступом Польщі у Європейський Союз, спонукала польську владу більш повно імплемувати положення міжнародних антикорупційних актів. Зокрема, наприкінці 2002 року урядом Польщі затверджено Державну програму боротьби з корупцією під назвою

---

⁶⁹Косьякин И. А. Канцлер юстиции в Финляндии / И. А. Косьякин // Студенты в правовой науке : материалы науч. студ. конф. (Воронеж, 9-14 апреля 2007 г.) : сб. науч. трудов. – Воронеж : Изд-во Воронеж. гос. ун-та. – 2007. – Вып. 7. – С. 43-46.

⁷⁰The Finnish legal system / edited by Jaakko Uotila. – Helsinki : Finnish Lawyers Pub. Co., 2000. – 21 p.

⁷¹Kodeks karny (tekst jedn.: Dz.U. 2020 poz. 1444) Stan prawny na 1 października 2020 r. / на сайті System informacji prawnej LexLege [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.lexlege.pl/kodeks-karny/> (19.11.2020).

“Антикорупційна стратегія”. На виконання цієї програми створена та працює Надзвичайна кодифікаційна комісія сейму Польщі, яка готує зміни до Кримінального, Кримінального процесуального та Кримінально-виконавчого кодексів.⁷²

24 серпня 2006 р. вступив в силу Закон про “Центральне антикорупційне Управління (ЦАУ, Centralny Urząd Antykorupcyjny)”.⁷³ ЦАУ здійснює боротьбу з корупційною злочинністю, належну перевірку майнових декларацій чиновників та працівників органів місцевого самоврядування, попереджує спробами порушити заборони, визначені законом.⁷⁴

Також внаслідок імплементації міжнародних антикорупційних актів було втілено широкий комплекс заходів превентивного, дисциплінарного та кримінального характеру (посилення кримінального і адміністративного законодавства у частині протидії корупції; утворення спеціалізованих інституцій; утворення в рамках органів публічної адміністрації спеціальних механізмів зовнішнього та внутрішнього контролю за діяльністю; побудова дієвої судової система).⁷⁵

Варто розглянути і досвід держав Балто-Чорноморського регіону. Ефективну імплементацію міжнародних антикорупційних актів можна прослідкувати в Литовській республіці. Для імплементації міжнародних антикорупційних актів Литвою було криміналізовано більшість діянь, що вимагаються відповідними міжнародними антикорупційними актами.⁷⁶ Для України може бути корисним досвід криміналізації Литвою незаконного збагачення, адже там дана норма поширюється там не тільки на чиновників, а на будь-якого громадянина.⁷⁷ Щоправда, дана норма, як і в Україні, стала

---

⁷²Jak walczyć z korupcją? Zasady tworzenia i wdrażania strategii antykorupcyjnej dla Polski [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.watchdog.org.pl/pdf.php?ac=pdf&id=263> (19.11.2020).

⁷³Ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym z dnia 9 czerwca 2006 r.(Dz.U. z 2019 r. poz. 1921), (19.11.2020).

⁷⁴там же.

⁷⁵Тіньков А. Л. Особливості протидії політичній корупції в країнах ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Tinkov.pdf> (30.11.2020).

⁷⁶Gruodytė E. Reform of Lithuanian Criminal Law: Tendencies and Problems // Baltic Journal of Law & Politics. — 2008. — Т. 1. — Р. 18—40.

⁷⁷Уголовный кодекс Литовской республики: утвержден законом № VIII-1968 от 26 сентября 2000 г. / Науч. ред. В. Павилонис; пер. с лит. В. П. Казанскене. - СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. - 470 с.

предметом розгляду Конституційного суду Литви, але він визнав дану норму конституційною і у своєму рішенні зазначив, що перед тим, як говорити про сумісність з презумпцією невинуватості, потрібно розглянути норму сукупно з положеннями кримінального процесуального закону.⁷⁸ Тобто, не можна оцінювати одне формулювання, ігноруючи при цьому решту законодавства.⁷⁹ Такий підхід є важливим для повної імплементації міжнародних антикорупційних актів.

Підсумовуючи, у різних правових сім'ях прослідковуються різні підходи та різна ефективність імплементації міжнародних антикорупційних актів. Однак спільною рисою досвіду вищезазначених держав є те, що вони виконують взяті на себе зобов'язання, криміналізували відповідні діяння та, завдяки імплементації міжнародних антикорупційних актів, створили ефективну систему боротьби з корупцією.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Питання імплементації міжнародних антикорупційних актів у кримінальний закон України є проблемою, що має багато аспектів і станом на сьогодні потребує глибшого дослідження.

Міжнародні договори у сфері боротьби з корупцією почали з'являтися наприкінці 90-их рр. ХХ ст. Розробка міжнародних антикорупційних актів та стандартів підштовхнули Україну до початку нового етапу антикорупційної політики.

В цілому, на сучасному етапі у Кримінальний кодекс України та національне законодавство було імплементовано низку положень міжнародних антикорупційних актів. Сучасний період імплементації міжнародних

---

⁷⁸Case no 14/2015-1/2016-2/2016-14/2016-15/2016. Ruling of the compliance of paragraph 1 of article 189-1 of the Criminal code of the Republic of Lithuania with the Constitution of the Republic of Lithuania. 15 March 2017, no KT4-N3/2017 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.lrkt.lt/en/court-acts/search/170/ta1688/content> (02.12.2020).

⁷⁹Конституційний суд скасував статтю про незаконне збагачення. До чого це призведе? [Електронний ресурс] // BBC. - 2019. - Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-47385331> (14.09.2020).

антикорупційних актів також характеризується високою інтенсивністю міжнародного співробітництва України у правоохоронній сфері. Тим не менш, низка положень міжнародних антикорупційних актів досі потребують імплементації на національному рівні в Україні.

Досвід іноземних держав у сфері імплементації міжнародних антикорупційних актів потребує дослідження, адже він може бути врахований Україною в аспекті перейняття позитивних особливостей імплементації міжнародних антикорупційних актів іноземними державами та уникнення помилок. Аналізуючи досвід іноземних держав, важливо розуміти, на які держави доцільно звернути увагу. Для цього варто скористатись поняттям правової сім'ї, адже досвід держав у сфері імплементації міжнародних антикорупційних актів в межах однієї правової сім'ї має багато спільних рис.

Спільною особливістю досвіду іноземних держав є те, що повне виконання міжнародних зобов'язань у сфері протидії корупції дозволяє побудувати ефективну і стабільну систему боротьби з корупцією на національному рівні.

РОЗДІЛ II. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ В АНТИКОРУПЦІЙНІЙ СФЕРІ

У цьому розділі проаналізовано поняття і значення міжнародних зобов'язань України у сфері протидії корупції, розкрито структуру цих зобов'язань, виділено види міжнародних актів у антикорупційній сфері, що підписані та ратифіковані Україною. Також розкрито зміст та систематизовано міжнародні зобов'язання України у сфері протидії корупції, що впливають із зазначених міжнародних антикорупційних актів.

2.1. Поняття і значення міжнародних зобов'язань України у сфері протидії корупції

Проблематика визначення поняття і значення міжнародних зобов'язань є актуальною і складною, адже держави часто стикаються з нею не стільки в процесі укладання міжнародних договорів в рамках так званого міжнародного механізму імплементації, скільки в процесі внутрішньодержавної діяльності при трансформації норм міжнародного права в норми національного законодавства, зокрема, при імплементації міжнародних зобов'язань у сфері протидії корупції.⁸⁰

Під міжнародними зобов'язаннями держав варто розуміти обов'язки з виконання положень норм, які добровільно взяті на себе державами, та містяться в міжнародних договорах. Ці обов'язки обумовлені загальновизнаними нормами і принципами міжнародного права. Метою їх виконання є становлення, розвиток та формування міжнародного та національного правопорядків, які відповідають відповідним загальновизнаним нормам і принципам та забезпечені формами міжнародно-правового примусу.⁸¹

---

⁸⁰ Абдалказим М. А. Міжнародні зобов'язання держави та їх роль у взаємовідносинах національного права держави з міжнародним правом [Електронний ресурс] / М. А. Абдалказим // Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Право. - 2013 - режим доступу до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/mizhнародni-zobov-yazannya-derzhavi-ta-yih-rol-u-vzaemovidnosinah-natsionalnogo-prava-derzhavi-z-mizhнародnim-pravom/viewer>.

⁸¹ Там ж.

Загалом, міжнародні зобов'язання держав мають важливе і навіть основоположне значення у формуванні й функціонуванні міжнародного правового порядку. Вони утворюють фундамент для його практичного становлення.

Доцільним є розгляд і визначення загальної структури зобов'язання (суб'єктний склад, об'єктний склад, зміст, юридичний факт як передумова і підстава виникнення зобов'язання)⁸², що стосується міжнародно-правового зобов'язання держави.

На думку Б. Я. Кофмана, в інтерпретації до міжнародного права структура міжнародного зобов'язання розкривається в такий спосіб:

а) суб'єкти – держави як основні суб'єкти міжнародного права, і міжнародні міждержавні організації, у рамках яких чи під егідою яких вони укладають багатобічні міжнародні договори;

б) об'єкт – юридичний (певна поведінка зобов'язаної особи) і матеріальний (територія, майно, речі й ін., з якими відбуваються певні дії);

в) зміст – зобов'язання (обов'язок) виконання з боку зобов'язаної особи;

г) юридичний факт як передумова і підстава виникнення зобов'язання – міжнародні зобов'язання держав виникають головним чином з міжнародно-правових норм, що містяться в міжнародних договорах.⁸³

Варто пам'ятати, що взаємодія міжнародного і національного права не зводиться лише до взаємодії нормативних складових цих правових систем, бо можна говорити про суттєвий вплив на правову систему України в цілому, включаючи її нормативну, організаційну, ідеологічну складові та процеси, які надають їй рухомості: правотворчість, правове мислення.⁸⁴

Щодо міжнародно-правових зобов'язань України, відповідно до ч. 1 ст. 9 Конституції України «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких

---

⁸²Юридический научно-практический словарь-справочник (основные термины и понятия). – С. 212.

⁸³Баймуратов М.О. Міжнародне право: Підруч. – 3-е вид. – Х.: Одісей, 2002. – С. 143.

⁸⁴Терлецький Д. С. Конституційно-правове регулювання дії міжнародних договорів в Україні // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук / Терлецький Д.С. – Одеса, 2007. – С. 3.

надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України».⁸⁵

Варто також звернутися до Закону України «Про міжнародні договори».⁸⁶ Відповідно до ст. 19 цього закону, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

Серед проявів надання згоди державою взяти на себе зобов'язання передбачені договором, є підписання, яке засвідчує попередню згоду держави і породжує певні правові наслідки для держави-підписанта, та ратифікація.⁸⁷

Якщо говорити про міжнародні договори, спрямовані на врегулювання кримінально правових відносин, і про міжнародні антикорупційні акти, зокрема, то вони є такими, що стосуються прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.⁸⁸ Зважаючи на це, згідно з п. б частини другої ст. 9 Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р.⁸⁹, вони підлягають ратифікації, яка означає надання державою остаточної згоди на обов'язковість для неї міжнародного договору і включення його до національного законодавства.⁹⁰

Міжнародні антикорупційні акти, які я аналізую в цій магістерській роботі, були підписаними та ратифікованими Україною. Відповідно, у держави виникли міжнародні зобов'язання у сфері протидії корупції.

Щодо значення міжнародних антикорупційних актів, вони спрямовані на протидію корупції на регіональному та глобальному рівнях, сприянню

---

⁸⁵Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

⁸⁶Куцевич М.П. Окремі аспекти виникнення міжнародно-правових зобов'язань держави з міжнародних договорів у сфері кримінального права [Електронний ресурс] / М.П. Куцевич // «Вісник Вищої ради юстиції», № 4 (8) 2011, - режим доступу до ресурсу: http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik08_13.pdf.

⁸⁷Куцевич М.П. Окремі аспекти виникнення міжнародно-правових зобов'язань держави з міжнародних договорів у сфері кримінального права [Електронний ресурс] / М.П. Куцевич // «Вісник Вищої ради юстиції», № 4 (8) 2011, - режим доступу до ресурсу: http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik08_13.pdf.

⁸⁸Там ж.

⁸⁹Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.

⁹⁰Куцевич М.П. Окремі аспекти виникнення міжнародно-правових зобов'язань держави з міжнародних договорів у сфері кримінального права [Електронний ресурс] / М.П. Куцевич // «Вісник Вищої ради юстиції», № 4 (8) 2011, - режим доступу до ресурсу: http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik08_13.pdf.

імплементатії всім державами-учасницями кращих апробованих антикорупційних практик та недопущенню корупції на всіх рівнях. Конкретніше значення можна зрозуміти розглянувши приклад Конвенції ООН проти корупції. Її завданням є застосування й посилення заходів, спрямованих на більш ефективно й дієво запобігання корупції та боротьбу з нею; заохочення, сприяння та підтримка міжнародного співробітництва й технічної допомоги у запобіганні корупції та в боротьбі з нею, зокрема в поверненні активів; заохочення чесності, відповідальності.⁹¹ Більшість міжнародних антикорупційних актів мають схожі завдання та цілі.

Аналізуючи значення міжнародних зобов'язань України у сфері протидії корупції, варто звернути увагу на цілі, яких держава хотіла досягти, взявши на себе відповідні зобов'язання.

На мою думку, їх можна поділити на дві групи:

1. сприяння та підтримка міжнародного співробітництва у протидії корупції.
2. реформування системи кримінальної юстиції та боротьби з корупцією.

При цьому, головною метою цієї реформи є створення ефективної системи запобігання проявам корупції. Така система повинна базуватись на принципах стабільного правопорядку, належного врядування, яке включає в себе ефективно управління державними справами та майном⁹², а також чесності й непідкупності, якісного та активного громадського контролю.

Україна вже розпочала та здійснює відповідну реформу, що характеризується реформою системи кримінальної юстиції та створенням антикорупційних органів, зокрема.

---

⁹¹Конвенція ООН проти корупції від 31 жовт. 2003 р. [Електронний ресурс] : ратифікована Законом України від 18 жовт. 2006 р. - Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.

⁹²Grindle, Merilee (October 2004). "Good Enough Governance: Poverty Reduction and Reform in Developing Countries". *Governance*. 17 (4): 525–48. doi:10.1111/j.0952-1895.2004.00256.x.

Невід'ємною частиною будь-якої реформи є наявність відповідної нормативно-правової бази. Імплементация міжнародних антикорупційних актів сприяє розширенню такої бази та її адаптації до кращих міжнародних практик.

Щодо ефективної імплементации міжнародних зобов'язань, то вона відбувається тоді, коли норма міжнародного права шляхом застосування відповідних внутрішніх механізмів, що закріплені в національному законодавстві держави, стає нормою національного права та набуває силу такої норми для того, щоб стати доступною для виконання суб'єктами національного правопорядку в межах національного механізму імплементации.⁹³

Отже, значення імплементации міжнародних антикорупційних актів полягає не лише у вдосконаленні Кримінального кодексу України та інших законів, що містять антикорупційні положення, але й у створенні ефективної системи боротьби з корупцією на всіх рівнях.

Також міжнародні зобов'язання України мають важливе і значення у формуванні й функціонуванні міжнародного правового порядку, в аспекті боротьби з корупцією на регіональному та глобальному рівнях. Тому неухильне виконання Україною своїх зобов'язань є важливою передумовою підтримки глобальної системи боротьби з корупцією, а також забезпечення верховенства права в міждержавних відносинах.

---

⁹³Абдалказим М. А. Міжнародні зобов'язання держави та їх роль у взаємовідносинах національного права держави з міжнародним правом [Електронний ресурс] / М. А. Абдалказим // Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Право. - 2013 - режим доступу до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/mizhnarodni-zobov-yazannya-derzhavi-ta-yih-rol-u-vzaemovidnosinah-natsionalnogo-prava-derzhavi-z-mizhnarodnim-pravom/viewer>.

2.2. Види ратифікованих Україною міжнародних договорів у антикорупційній сфері

Існує багато поділів міжнародних договорів за різними критеріями. Серед них найбільш ефективним можна вважати дихотомічний поділ⁹⁴, оскільки він є найбільш чітким і при ньому береться до уваги найсуттєвіша ознака.⁹⁵ Однак є поділи міжнародних договорів за трьома і більше критеріями. У цьому підрозділі магістерської роботи розглянуто істотні поділи міжнародних договорів і визначено, до яких видів міжнародних договорів відносяться міжнародні антикорупційні акти.

Оскільки багатосторонні договори у сфері боротьби з корупцією почали з'являтися у 90-их рр. ХХ ст., для України не залишились чинними міжнародні антикорупційні договори з часів СРСР та УРСР, адже ні СРСР, ні УРСР не підписували і не ратифіковували міжнародні договори у сфері протидії корупції.⁹⁶

Тому я розгляну міжнародні антикорупційні акти, підписані та ратифіковані Україною (Україною було підписано та ратифіковано всі чинні на даний момент міжнародні та європейські регіональні антикорупційні договори), а саме:

- Конвенцію ООН проти корупції, підписану Україною 11 грудня 2003 року, ратифіковану 18 жовтня 2006 року, що набрала чинності для України 1 січня 2010 року;⁹⁷

---

⁹⁴Дихотомія // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. — Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. — 742 с. — 1000 екз. — ББК 87я2. — ISBN 966-531-128-X.

⁹⁵Логіка: підручник. — 2-ге вид., виправлене / А. Є. Конверський. — К. : ВПЦ "Київський університет", 2017. — 391 с.

⁹⁶Костенко Б. О., Кухарук А. В. Імплементация європейських стандартів запобігання та боротьби з корупцією в національне законодавство / Б. О. Костенко, А. В. Кухарук. - Київ: Національна академія державного управління при президенті України, навчально-методичні матеріали, 2013, - 60 с. - с. 8- 9.

⁹⁷Закон України "Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції" від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 50. — Ст.496.

- Цивільну конвенція про боротьбу з корупцією, підписану Україною 4 листопада 1999 року, ратифіковану 16 березня 2005 року, що набрала чинності для України – 1 січня 2006 року;⁹⁸
- Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією, підписану Україною 27 січня 1999 року, ратифіковану 18 жовтня 2006 року, що набрала чинності для України – 1 березня 2010 року⁹⁹;
- Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, підписаний Україною 15 травня 2003 року, ратифікований 18 жовтня 2006 року, що набрав чинності для України – 1 березня 2010 року.¹⁰⁰¹⁰¹

Міжнародний договір — це родове поняття, що об'єднує всі міжнародні угоди, які можуть мати різні найменування та форми: договір, угода, пакт, статут, конвенція, декларація, комюніке, протокол та ін.¹⁰²

Не існує офіційно закріпленого та конкретного визначення певних найменувань. Однак всі договори мають однакову юридичну силу.¹⁰³ Хоча й є міжнародна практика, коли обирається певне найменування для певного виду міжнародного договору.¹⁰⁴

Наприклад, Конвенції укладаються для врегулювання певних міжнародних проблем економічного, технічного, юридичного або гуманітарного характеру.¹⁰⁵ Щодо інших видів договорів, пакти укладаються із найважливіших політичних питань; угоди – це договори між державами з конкретних питань,

⁹⁸Закон України “Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією” від 16 березня 2005 року № 2476–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.496.

⁹⁹Закон України “Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 252–V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.497.

¹⁰⁰Закон України “Про ратифікацію Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 253–V // Відомості Верховної Ради України. – 2006, – № 50. – Ст.498.

¹⁰¹Мартиненко О.А., Шарікова В.П. Злочинна шкода, що вчиняється працівниками ОВС України при виконанні службових обов'язків. – Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2013. –220 с.

¹⁰²М. М. Гнатовський. Договори міжнародних послідовність застосування // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.: Знання України, 2004. — Т. 1. — 760 с. — ISBN 966-316-039-Х.

¹⁰³Там ж.

¹⁰⁴Там ж.

¹⁰⁵Б. Дем'яненко. Конвенція // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.348 ISBN 978-966-611-818-2.

здебільшого менш важливих, ніж договір; статuti – це договори, які визначають цілі, структуру й функції міжнародної організації.

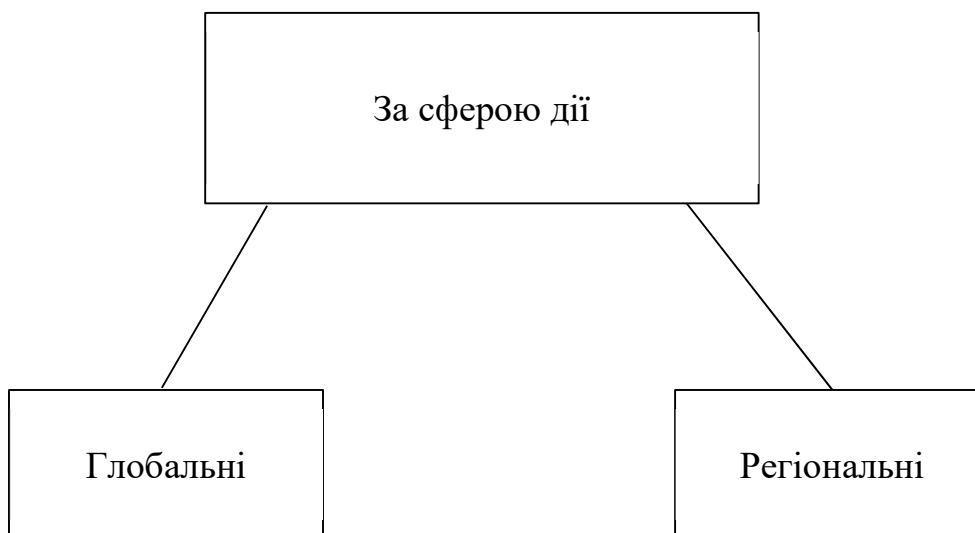
Зважаючи на те, що міжнародні антикорупційні акти врегульовують міжнародну проблему юридичного характеру, якою є корупція на різних рівнях, всі вони є Конвенціями.

Важливим є те, що всі зазначені міжнародні антикорупційні акти відносяться до багатосторонніх договорів, оскільки передбачають загальні правила побудови системи боротьби з корупцією, яка може бути імплементована всіма державами. Відповідно, вони є одним з засобів прогресивного розвитку міжнародного права

Також до деяких міжнародних Конвенцій наявні додаткові протоколи, які змінюють або доповнюють основний міжнародний договір. Зокрема, є додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією.

Отже, істотними поділами¹⁰⁶, які впливають на особливості імплементации міжнародних договорів, є наступні:¹⁰⁷

1.

¹⁰⁶Логіка: підручник. – 2-ге вид., виправлене / А. Є. Конверський. К. : ВПЦ "Київський університет", 2017. – 391 с.

¹⁰⁷М. М. Гнатівський. Договори міжнародних послідовність застосування // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.: Знання України, 2004. — Т. 1. — 760 с. — ISBN 966-316-039-X.

Поділ міжнародних договорів за сферою дії визначає політичне значення договору, рівень впливу на міжнародні відносини, а також те, на якому рівні може здійснюватися контроль за імплементацією положень відповідного договору.

Деякі міжнародні акти є відкритими до підписання і ратифікації на глобальному рівні, натомість регіональні - можуть бути підписані та ратифіковані певною групою держав, що знаходяться у певному географічному або політичному регіоні.

Щодо міжнародних антикорупційних актів, Конвенція ООН проти корупції є універсальним міжнародним актом, Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією є європейським регіональним актом, Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією є також європейським регіональним актом.

2. За способом приєднання:

Поділ міжнародних договорів за способом приєднання є важливим, оскільки визначає те, яка кількість держав, і в якому порядку можуть приєднатись до відповідного договору. Визначає він також те, чи потрібна згода інших учасників для приєднання до певного договору нової держави.

Також доцільно пояснити зміст кожного з видів міжнародних договорів за способом приєднання:¹⁰⁸

а. відкриті — всі зацікавлені держави можуть приєднатись до міжнародного договору.¹⁰⁹

б. напіввідкриті — якщо є згода учасників відповідного договору, держава може приєднатись до нього.¹¹⁰

в. закриті — лише держави, які уклали договір, можуть брати у ньому участь.¹¹¹

Всі зазначені міжнародні антикорупційні акти є відкритими до підписання і ратифікації всіма членами світового співтовариства.

3.

Даний поділ є важливим, адже:

¹⁰⁸М. Гнатівський. Договір міжнародний // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.225 ISBN 978-966-611-818-2.

¹⁰⁹Там ж.

¹¹⁰Там ж.

¹¹¹Там ж.

1. по-перше, впливає на те, на якому рівні здійснюється імплементація відповідних договорів всередині держави;
2. по-друге, визначає те, хто може здійснювати контроль за нею;
3. по-третє, визначає сферу внутрішньодержавних відносин, на яку впливає така імплементація.

Відповідно,

а. міждержавні договори укладаються на вищому рівні та від імені держави;

б. міжурядові - від імені уряду;

в. міжвідомчі - від імені міністерств і відомств.

Всі зазначені міжнародні антикорупційні акти є міждержавними і укладаються на вищому рівні від імені держави.

4.

Важливість цього поділу полягає у визначенні юридичної сили міжнародних договорів.

Різниця між цими видами договорів в тому, що юридична сила неправомірних договорів повинна бути визнаною в окремому порядку

Натомість, юридична сила правомірних договорів визнається в загальному порядку, внаслідок їх підписання і ратифікації. Всі міжнародні антикорупційні акти є правомірними.

Не варто плутати неправомірні і протиправні міжнародні договори, укладені всупереч міжнародному праву. Держави як носії суверенітету мають компетенцію укладати міжнародні договори, що є універсальною.¹¹² Вони можуть вирішувати всі питання, що стосуються безпекою міжнародного співробітництва та безпеки.¹¹³ Однак, якщо договір має на меті здійснення агресії, терористичних актів, геноциду, то він вважається таким, що укладений всупереч принципам міжнародного права і є протиправним.¹¹⁴

5.

Поділ міжнародних договорів за змістом є важливим для імплементації, адже визначає те, чи спрямований договір на врегулювання відносин між групою держав, чи спрямований на зміну національного законодавства відповідних держав.

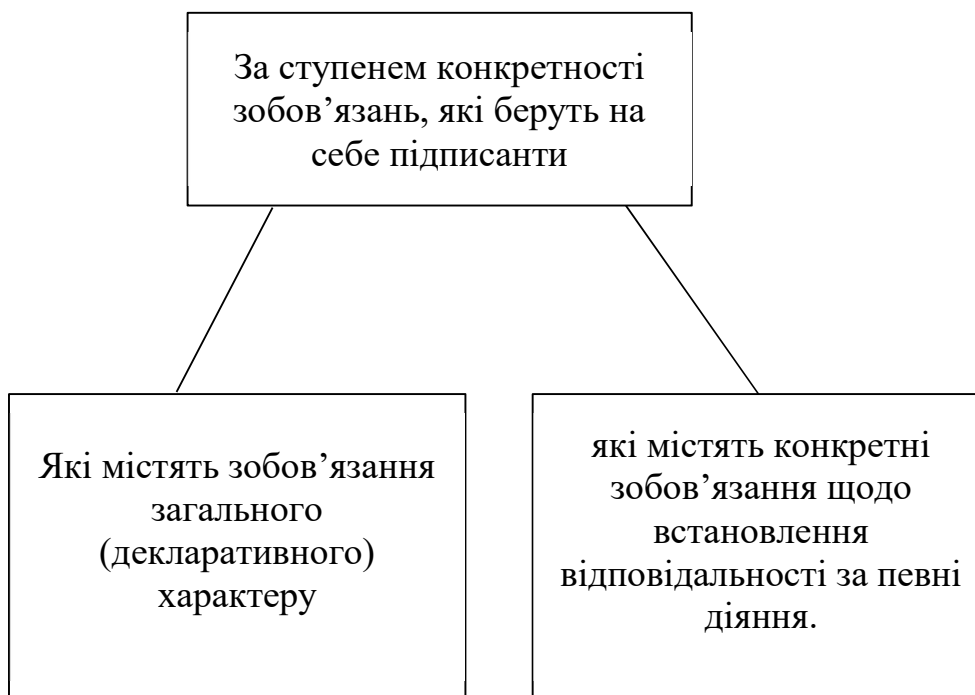
¹¹²М. Гнатівський. Договір міжнародний // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.225 ISBN 978-966-611-818-2.

¹¹³Там ж.

¹¹⁴Там ж.

Всі зазначені міжнародні антикорупційні акти у цьому поділі відносяться до таких, що спрямовані на гармонізацію національних правових систем держав-учасниць. Вони спрямовані на побудову внутрішньодержавної антикорупційної системи.

6.

За цією ознакою, можна виділяти не міжнародно-правові акти в цілому, а їх окремі статті. Цей поділ є важливим, адже визначає, чи конкретна стаття певного міжнародно-правового акту вимагає від держави ефективного функціонування правової системи в цілому, чи містить вказівку вчинити конкретну дію, вжити конкретний захід.

Наприклад, до зобов'язань декларативного характеру можна віднести проведення ефективної скоординованої політики протидії корупції, а до конкретного зобов'язання - криміналізувати певне діяння.

2.3. Зміст міжнародно-правових зобов'язань України в антикорупційній сфері

Міжнародно-правові зобов'язання України в антикорупційній сфері впливають зі змісту ратифікованих міжнародних антикорупційних договорів.

Зміст міжнародно-правових зобов'язань України в антикорупційній сфері доцільно викласти у формі таблиці. Також доцільно виділити зобов'язання загального характеру, спрямовані на ефективне функціонування правової системи держави в цілому, та конкретні зобов'язання, відповідно до яких, держава повинна вчинити конкретні дії.

Міжнародний антикорупційний договір, внаслідок ратифікації якого Україною виникли міжнародно-правові зобов'язання	Зміст міжнародно-правових зобов'язань в антикорупційній сфері
Конвенція ООН проти корупції, підписана Україною 11 грудня 2003 року, ратифікована 18 жовтня 2006 року, набрала чинності для України 1 січня 2010 року; ¹¹⁵	Зобов'язання загального характеру: ¹¹⁶ 1. Україна, згідно з основоположними принципами своєї правової системи, повинна розробити і здійснювати або проводити ефективну скоординовану політику протидії корупції, яка сприяє участі суспільства і яка відображає принципи правопорядку, належного управління державними справами й державним майном, чесності й

¹¹⁵Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.496.

¹¹⁶там ж.

	<p>непідкупності, прозорості й відповідальності.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. встановлювати й заохочувати ефективні види практики, спрямовані на запобігання корупції. 3. періодично проводити оцінку відповідних правових інструментів й адміністративних заходів з метою визначення їхньої адекватності з точки зору запобігання корупції та боротьби з нею. 4. забезпечує, згідно з основоположними принципами своєї правової системи, наявність органу або, у належних випадках, органів, які здійснюють запобігання корупції. 5. в належних випадках і згідно з основоположними принципами своєї правової системи, створювати, підтримувати й зміцнювати такі системи приймання на роботу, набору, проходження служби, просування по службі та виходу у відставку державних службовців і, в належних випадках, інших державних посадових осіб, які не обираються. 6. з метою боротьби з корупцією, заохочує, <i>inter alia</i>, непідкупність, чесність і відповідальність своїх державних
--	---

	<p>посадових осіб згідно з основоположними принципами своєї правової системи.</p> <p>7. згідно з основоположними принципами своєї правової системи, вживає необхідних заходів для створення належних систем закупівель, які ґрунтуються на прозорості, конкуренції та об'єктивних критеріях прийняття рішень і є ефективними, <i>inter alia</i>, щодо запобігання корупції. Такі системи, які можуть передбачати належні порогові показники під час їхнього застосування.</p> <p>8. З урахуванням необхідності боротьби з корупцією вживає, згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, таких заходів, які можуть бути необхідними для посилення прозорості в її державному управлінні, у тому числі стосовно її організації, функціонування та, у належних випадках, процесів прийняття рішень.</p> <p>9. Ураховуючи незалежність судової влади та її вирішальну роль в боротьбі з корупцією, відповідно до основоположних принципів своєї правової системи й без шкоди для незалежності судових органів, вживає заходів стосовно зміцнення чесності й непідкупності представників судової влади та запобігання будь-якій</p>
--	--

можливості для корупції серед них. Такі заходи можуть включати правила, що стосуються поведінки представників судової влади.

10. вживає заходів, згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, спрямованих на запобігання корупції в приватному секторі, посилення стандартів бухгалтерського обліку та аудиту в приватному секторі та, у належних випадках, установлення ефективних, відповідних і таких, що стримують, цивільно-правових, адміністративних або кримінальних санкцій за нежиття таких заходів.

11. вживає належних заходів, у межах своїх можливостей і згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, для сприяння активній участі окремих осіб і груп за межами державного сектора, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею та для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру корупції, а також загроз, що створюються нею.

	<p>12.Вживає заходи щодо недопущення відмивання коштів.</p> <p>Зобов'язання конкретного характеру:¹¹⁷</p> <p>13.криміналізувати наступні діяння:</p> <p>а) підкуп національних державних посадових осіб;</p> <p>б) підкуп іноземних державних посадових осіб і посадових осіб міжурядових організацій;</p> <p>в) розкрадання, неправомірне привласнення або інше нецільове використання майна державною посадовою особою;</p> <p>г) зловживання впливом;</p> <p>г) зловживання службовим становищем;</p> <p>д) незаконне збагачення;</p> <p>е) підкуп у приватному секторі;</p> <p>є) розкрадання майна в приватному секторі;</p> <p>ж) відмивання доходів, здобутих злочинним шляхом;</p> <p>з) приховування корупційних злочинів;</p> <p>и) перешкоджання здійсненню правосуддя.</p>
<p>Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією, підписана Україною 4 листопада 1999 року, ратифікована 16 березня 2005 року,</p>	<p>Зобов'язання загального характеру:¹¹⁹</p> <p>1. передбачає у своєму внутрішньому законодавстві ефективні засоби правового захисту осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, з метою надання таким особам можливості захищати свої права та інтереси,</p>

¹¹⁷Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.496.

¹¹⁹Там ж.

набрала чинності для України – 1 січня 2006 року;¹¹⁸

включаючи можливість отримання компенсації за заподіяну шкоду.

2. передбачає у своєму внутрішньому законодавстві для осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, право на порушення судової справи з метою отримання повної компенсації за заподіяну шкоду.
3. передбачає у своєму внутрішньому законодавстві для осіб, яким державні посадові особи під час виконання своїх службових обов'язків заподіяли шкоду корупційними діями, належні процедури отримання компенсації від держави чи, у випадку недержавних установ, від керівних органів таких установ.
4. передбачає у своєму внутрішньому законодавстві зменшення чи відмову у компенсації з урахуванням усіх обставин, якщо позивач через його власну помилку сприяв завданню шкоди чи її посиленню.
5. передбачає у своєму внутрішньому законодавстві, що позовна давність для компенсації заподіяної шкоди становить не менше трьох років від дня, коли особа, якій було заподіяно шкоду, дізналася чи обґрунтовано могла знати про заподіяння шкоди або про здійснення корупційної дії

¹¹⁸Закон України “Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією” від 16 березня 2005 року № 2476-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.496.

	<p>та про особистість винної особи. Проте суд не розглядає такий позов після закінчення позовного строку тривалістю не менше десяти років від дня здійснення корупційної дії.</p> <p>6. передбачає у своєму внутрішньому законодавстві, що угоди чи їхні положення, які передбачають корупцію, вважаються такими, що не мають сили.</p> <p>7. передбачає у своєму внутрішньому законодавстві належний захист проти будь-якої необґрунтованої санкції щодо працівників, які мають достатні підстави підозрювати корупцію та які добросовісно доповідають про свої підозри відповідальним особам або компетентним органам.</p> <p>8. передбачає у своєму внутрішньому законодавстві будь-які заходи, що необхідні для чіткого складання суб'єктами економічної діяльності річних звітів і отримання дійсної та вірогідної інформації про фінансовий стан суб'єкта економічної діяльності.</p> <p>9. передбачає у своєму внутрішньому законодавстві ефективні процедури збирання доказів під час цивільного провадження у справі про корупцію.</p> <p>10. передбачає у своєму внутрішньому</p>
--	---

	<p>законодавстві такі судові розпорядження, які необхідні для збереження прав і інтересів сторін під час цивільного провадження у справі про корупцію.</p>
<p>Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією, підписана Україною 27 січня 1999 року, ратифікована 18 жовтня 2006 року, набрала чинності для України – 1 березня 2010 року¹²⁰</p>	<p>Зобов’язання конкретного характеру:¹²¹</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. криміналізувати на національному рівні: <ol style="list-style-type: none"> а) дачу хабара національним державним посадовим особам; б) одержання хабара національними державними посадовими особами; в) хабарництво членів національних представницьких органів; г) хабарництво іноземних державних посадових осіб; ґ) хабарництво членів іноземних представницьких органів; д) дачу хабара у приватному секторі е) одержання хабара у приватному секторі; є) хабарництво посадових осіб міжнародних організацій; ж) хабарництво членів міжнародних парламентських асамблей; з) хабарництво суддів і посадових осіб міжнародних судів; и) зловживання впливом;

¹²⁰Закон України “Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.497.

¹²¹Закон України “Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.497.

	<p>і) відмивання доходів, отриманих від злочинів, пов'язаних із корупцією;</p> <p>ї) фінансових злочинів;</p> <p>й) співучасть у корупційних злочинах;</p> <p>Зобов'язання загального характеру:¹²²</p> <p>2. вживатиме таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення відповідальності юридичних осіб за передбачені цією Конвенцією кримінальні злочини - дачу хабара, зловживання впливом та відмивання доходів, - вчинені на їхню користь будь-якою фізичною особою, яка діяла незалежно або як представник того чи іншого органу юридичної особи та яка обіймає керівну посаду у цій юридичній особі, із використанням представницьких повноважень юридичної особи; повноважень приймати рішення від імені юридичної особи; чи повноважень здійснювати контроль за діяльністю юридичної особи; а також за залучення такої фізичної особи до вищезазначених злочинів у якості співучасника чи підбурювача.</p> <p>3. запроваджуватиме стосовно кримінальних злочинів адекватні та стримуючі санкції і заходи, включаючи, у разі вчинення таких</p>
--	---

¹²²Закон України "Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією" від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.497.

	<p>злочинів фізичними особами, позбавлення волі із подальшою можливістю екстрадиції.</p> <p>4. вживатиме таких заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення спеціалізації персоналу та органів на боротьбі із корупцією. Для того, щоб вони могли здійснювати свої функції ефективно та без будь-якого невинного тиску, вони повинні мати необхідну самостійність відповідно до основоположних принципів правової системи.</p> <p>5. вживатиме таких заходів, які можуть бути необхідними для того, щоб органи державної влади та будь-яка особа співробітничали із дотриманням національного законодавства із тими національними органами, які відповідають за розслідування та переслідування кримінальних злочинів.</p> <p>6. вживатиме заходів для забезпечення захист помічників правосуддя та свідків.</p> <p>7. вживатиме таких законодавчих та інших заходів, - включаючи заходи, що дозволяють застосування спеціальних слідчих методів із дотриманням національного законодавства, - які можуть бути необхідними для забезпечення їй можливості сприяти збиранню доказів у зв'язку із кримінальними злочинами, та</p>
--	--

	ідентифікувати, вистежувати, заморожувати і заарештовувати засоби та доходи, отримані від корупції, чи власність, вартість якої відповідає таким доходам.
Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, підписаний Україною 15 травня 2003 року, ратифікований 18 жовтня 2006 року, набрав чинності для України – 1 березня 2010 року. ¹²³	Зобов’язання конкретного характеру: ¹²⁴ 1. криміналізувати на національному рівні: а) дачу хабара національним арбітрам; б) одержання хабара національними арбітрами; в) хабарництво іноземних арбітрів; г) хабарництво національних присяжних засідателів; г) хабарництво іноземних присяжних засідателів.

Доцільно також виділити зобов’язання, що передбачені кількома міжнародними договорами.

Зміст того, що повинна зробити держава, відповідно до взятих на себе зобов’язань	Міжнародний договір, яким встановлено такий обов’язок
1. Криміналізація підкупу національних посадових осіб;	1. Конвенція ООН проти корупції; ¹²⁵

¹²³Закон України “Про ратифікацію Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 253-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006, – № 50. – Ст.498.

¹²⁴Закон України “Про ратифікацію Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 253-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006, – № 50. – Ст.498.

¹²⁵Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.496.

<p>2. Криміналізація хабарництва іноземних державних посадових осіб;</p> <p>3. Криміналізація підкуп у приватному секторі</p> <p>4. Криміналізація відмивання доходів, отриманих від злочинів, пов'язаних із корупцією;</p> <p>5. Криміналізація зловживання впливом.</p> <p>6. Криміналізація співучасті та приховування корупційних злочинів</p>	<p>2. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією.¹²⁶</p>
--	---

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Міжнародні зобов'язання України мають важливе і значення у формуванні й функціонуванні міжнародного правового порядку, в аспекті боротьби з корупцією на регіональному та глобальному рівнях. Також виконання цих зобов'язань є важливим в аспекті забезпечення верховенства права в Україні. Імплементация міжнародних антикорупційних актів сприяє впровадженню кращих апробованих антикорупційних практик та недопущенню корупції на всіх рівнях.

Зважаючи на те, що міжнародні антикорупційні акти врегульовують міжнародну проблему юридичного характеру, якою є корупція на різних рівнях,

¹²⁶Закон України “Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.497.

всі вони є Конвенціями. Також важливим є те, що всі зазначені міжнародні антикорупційні акти відносяться до багатосторонніх договорів, оскільки передбачають загальні правила побудови системи боротьби з корупцією, яка може бути імплементована всіма державами. Відповідно, вони є одним з засобів прогресивного розвитку міжнародного права

Значення імплементції міжнародних антикорупційних актів полягає не лише у вдосконаленні Кримінального кодексу України та інших законів, що містять антикорупційні положення, але й у створенні ефективної системи боротьби з корупцією на всіх рівнях.

РОЗДІЛ III. АНТИКОРУПЦІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ

У цьому розділі проаналізовано безпосередньо стан імплементації положень міжнародних антикорупційних актів, підписаних та ратифікованих Україною, у Кримінальний кодекс України. Аналіз проведено шляхом визначення конкретних міжнародно правових зобов'язань України у сфері протидії корупції та того, чи були, і якщо були, то яким чином були виконані Україною.

Також зазначено те, які міжнародно-правові зобов'язання Україна наразі не виконала, виокремлено причини цього та проаналізовано те, як можуть бути ці зобов'язання виконані.

3.1. Антикорупційні положення чинного Кримінального кодексу України de lege lata

Хоча імплементація міжнародних антикорупційних актів тягнула за собою ухвалення відповідного законодавства та зміни до чинних Законів України, у цьому підрозділі розглянуто те, як було імплементовано міжнародні зобов'язання України в антикорупційній сфері саме в чинний Кримінальний кодекс України.

Це доцільно зробити у формі таблиці, виділивши міжнародні зобов'язання України в антикорупційній сфері, та спосіб їхньої імплементації.

Міжнародне зобов'язання України в антикорупційній сфері	Виконання відповідного міжнародного зобов'язання Україною
1. Криміналізація підкупу національних державних посадових криміналізовано у ст. 369	Підкуп національних державних посадових криміналізовано у ст. 369

<p>посадових осіб;^{127 128}</p>	<p>КК України.¹²⁹ Ця стаття встановлює кримінальну відповідальність за пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди службовій особі. Така ситуація є дзеркальною до статті 368 КК України. Ст. 368 КК України криміналізовано хабарництво посадових осіб, тобто отримання ними неправомірної вигоди.</p> <p>Для вирішення питання, чи є особа посадовою особою, тобто суб'єктом, варто виходити із правозастосовної практики, яка визначає, що головним критерієм віднесення особи до кола посадових осіб є наявність в неї організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій.¹³⁰ Важливо те, що до суб'єктів відповідальності долучено і “пасивних” корупціонерів – посадових осіб юридичних осіб та фізичних осіб, які беруть участь у корупційному правопорушенні. Такий підхід використовується у Кримінальному</p>
--	--

¹²⁷Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 496.

¹²⁸Закон України “Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.497.

¹²⁹Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

¹³⁰Там ж.

	<p>кодексі України¹³¹ при визначенні поняття службової особи. У примітці 1 статті 364 КК України службові особи визначаються як особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом.¹³²</p>
--	--

¹³¹Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

¹³²Там ж.

<p>2. Криміналізація хабарництва національних державних посадових осіб;¹³³</p>	<p>Стаття 368 КК України встановлює кримінальну відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.¹³⁴ В недалекому минулому це була відповідальність за одержання хабара. Щодо того, що варто розуміти під неправомірною вигодою, то це є грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру.¹³⁵</p>
<p>3. Криміналізація зловживання службовим становищем;¹³⁶</p>	<p>Зловживання службовим становищем криміналізовано статтею 364 КК України.¹³⁷ Відповідальність за статтею 364 КК України передбачена для службових осіб.</p>
<p>4. Криміналізація зловживання впливом;^{138 139}</p>	<p>Зловживання впливом криміналізовано статтею 369-2 КК</p>

¹³³Закон України “Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.497.

¹³⁴Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

¹³⁵Там ж.

¹³⁶Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 496.

¹³⁷Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

¹³⁸Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 496.

¹³⁹Закон України “Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.497.

	<p>України.¹⁴⁰ Цей злочин також віднесено до корупційних.</p> <p>Наприклад, певна особа, що є знайомим або родичем певної службової особи, погодилась за конкретну суму грошових коштів (неправомірну вигоду) вплинути на працівника правоохоронного органу для прийняття необхідного рішення. Тобто гроші передаються не безпосередньо особі, яка уповноважена на виконання функцій держави (працівнику правоохоронного органу), а особі, що наближена до нього (родичу, знайомому). В такій ситуації до відповідальності може бути притягнуто і особу, яка передала неправомірну вигоду посереднику, і самого посередника.</p>
<p>5. Криміналізація незаконного збагачення¹⁴¹</p>	<p>Стаття 368-5 КК України встановлює кримінальну відповідальність за незаконне збагачення.¹⁴² Незаконним збагаченням вважається набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого</p>

¹⁴⁰Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

¹⁴¹Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 496.

¹⁴²Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

	<p>самоврядування, активів, вартість яких більше ніж на шість тисяч п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян перевищує її законні доходи.¹⁴³</p> <p>При визначенні різниці між вартістю набутих активів та законними доходами не враховуються активи, які є предметом провадження у справах про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави, а також активи, стягнуті в дохід держави в рамках такого провадження.¹⁴⁴</p>
<p>6. Криміналізація підкупу у приватному секторі^{145 146}</p>	<p>Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми криміналізований ст. 368-3 КК України.¹⁴⁷ А саме, цією статтею криміналізовані пропозиція чи обіцянка службовій особі юридичної особи приватного права надати їй або третій особі неправомірну вигоду, а так само надання такої вигоди або</p>

¹⁴³Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

¹⁴⁴Там ж.

¹⁴⁵Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 496.

¹⁴⁶Закон України “Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 497.

¹⁴⁷Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

	<p>прохання її надати.¹⁴⁸ Метою чого є вчинення відповідною службовою особою дій чи, навпаки, її бездіяльність з використанням наданих їй повноважень в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи.¹⁴⁹</p>
<p>7. Криміналізація відмивання доходів, здобутих злочинним шляхом¹⁵⁰</p>	<p>Ст. 109 КК України передбачає кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом.¹⁵¹</p>

3.2. Антикорупційні положення чинного Кримінального кодексу України de lege ferenda

Аналізуючи стан імплементації положень міжнародних антикорупційних актів у Кримінальний кодекс України та у національне законодавство, в цілому, можна зробити висновок, що більшість положень в тій чи іншій формі були враховані Україною. Однак деякі положення міжнародних антикорупційних актів ще досі потребують імплементації у Кримінальний кодекс України та національне законодавство.

¹⁴⁸Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

¹⁴⁹Там ж.

¹⁵⁰Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 496.

¹⁵¹Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

Продовження імплементації положень міжнародних антикорупційних актів Україною має на меті розроблення, здійснення і проведення ефективної скоординованої політики протидії корупції. Тому подальша імплементація положень міжнародних антикорупційних актів є необхідною умовою створення ефективної системи боротьби з корупцією на національному рівні.

Зокрема, потребують імплементації на сьогодні положення Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією.¹⁵² Положення, що на сьогодні потребують імплементації стосуються криміналізації:

- а) хабарництва іноземних державних посадових осіб;
- б) хабарництва членів іноземних представницьких органів;
- в) дачі хабара у приватному секторі
- г) одержання хабара у приватному секторі;
- г) хабарництва посадових осіб міжнародних організацій;

Потребують імплементації більшість положень Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією.¹⁵³ Зокрема, положення даного Протоколу вимагають криміналізації державою, як окремого складу злочину, наступних діянь:

- а) дачу хабара національним арбітрам;
- б) одержання хабара національними арбітрами;
- в) хабарництво іноземних арбітрів;
- г) хабарництво національних присяжних засідателів;
- г) хабарництво іноземних присяжних засідателів.

Потребують також імплементації низка положень міжнародних антикорупційних актів, що стосуються боротьби з корупцією у приватному секторі.

Імплементуючи положення міжнародних антикорупційних актів в національне законодавство України, варто звернути увагу на те, що Кримінальний процесуальний кодекс України містить механізм, завдяки якому

---

¹⁵²Закон України “Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 497.

¹⁵³Закон України “Про ратифікацію Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 253-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 498.

можна уникнути повного обсягу відповідальності, передбаченої КК України. Під цим механізмом мається на увазі стосується застосування до підозрюваних та обвинувачених у вчиненні корупційних злочинів, інституту, який можна назвати пільговим. КПК України передбачає можливість укласти угоди між підозрюваним/обвинуваченим та прокурором про визнання вини. Завдяки таким угодам, винні у вчиненні корупційних діянь можуть бути звільнені від відбування покарання з випробуванням, хоча така практика прямо суперечить статті 75 КК України. На практиці такий механізм використовується у багатьох ситуаціях.

Залишаються такими, що потребують імплементації, вимоги Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією у частині застосування кримінально-правових санкцій. Відповідно, потрібно удосконалити Кримінальний кодекс України у цій частині, адже при призначенні покарання особі, яка вчинила корупційний злочин, суди на практиці обирають підхід застосування найменш обтяжливого покарання. Тобто, до осіб, визнаних винними у вчиненні корупційних злочинів застосовується покарання, що є максимально низьким, із передбаченого санкцією відповідної статті КК України. Часто таким покаранням є штраф, а не обмеження чи позбавлення волі.

Для повного врахування вимог Конвенції ООН проти корупції¹⁵⁴ поняття корупційного злочину доцільно закріпити у Кримінальному кодексі України. Таке закріплення може бути у формі визначення корупційного злочину за допомогою спеціальних ознак. Тоді судді зможуть досліджувати кожну справу окремо на предмет того, чи наявні в діяннях особи ознаки корупційного злочину. Це також забезпечить більш якісну роботу правоохоронних органів, адже замість здійснення Важливо також те, якщо надати визначення корупційному злочину, тоді перестануть вважати корупційними діяння ті, які хоч зараз є у відповідному переліку, але не містять ознак корупції. Відповідно, законодавство у цій частині стане більш якісним.

---

¹⁵⁴Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст.496.

Проблемою для України є те, що на сьогодні є ризик руйнування системи боротьби з корупцією в Україні, що почала формуватись внаслідок імплементації положень міжнародних антикорупційних актів.

Так у серпні 2020 року до Конституційного Суду України було направлено подання 47 народних депутатів щодо конституційності положень кількох антикорупційних законів України, які ще називають антикорупційною платформою.¹⁵⁵

Внаслідок рішення Конституційного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України “Про запобігання корупції”, “Кримінального кодексу України” від 27.10.2020 р. № 13-р/2020, знову виникла потреба у криміналізації недостовірного декларування.¹⁵⁶

Оцінюючи ст. 366-1 Кримінального кодексу України¹⁵⁷, яка передбачає відповідальність за недостовірне декларування, Конституційний Суд заявив, що встановлене покарання є надмірним за вчинення цих правопорушень. А негативні наслідки, яких зазнає особа, притягнута до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, передбачених статтею 366-1 КК України, непропорційні шкоді, яка настала або могла настати у разі вчинення відповідних діянь.¹⁵⁸

Також Конституційний Суд України у своєму рішенні дійшов висновку про неконституційність окремих положень закону № 1700, що стосуються повноважень Національного агентства з питань запобігання корупції в частині контролю виконавчої влади над судовою гілкою влади, а саме: повноважень та прав Національного агентства з питань запобігання корупції, уповноважених осіб та уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції, особливостей врегулювання конфлікту інтересів, що виник у діяльності окремих категорій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, обліку та оприлюднення декларацій, контролю та перевірки декларацій, встановлення своєчасності подання декларацій, повної перевірки декларацій, моніторингу

---

¹⁵⁵Рішення Конституційного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України “Про запобігання корупції”, “Кримінального кодексу України”, Справа № 1-24/2020(393/20), 27.10.2020 р. № 13-р/2020. – Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/docs/3260> (19.11.2020).

¹⁵⁶Там ж.

¹⁵⁷Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.

¹⁵⁸Там ж.

способу життя суб'єктів декларування, додаткових заходів здійснення фінансового контролю, відповідальності за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.¹⁵⁹

У Конституційному Суді України вважають, що аналіз повноважень та прав НАЗК дає підстави стверджувати про наділення його контрольними функціями, що мають прямий і безпосередній вплив на судову гілку влади, зокрема на суддів системи судоустрою та суддів Конституційного Суду.

Однак система перевірки електронних декларацій та криміналізація недостовірного декларування є необхідною для повного виконання міжнародних зобов'язань у сфері протидії корупції. Тому Україні необхідно повернутись до криміналізації цього діяння.

Тому 04.12.2020 р. Верховна Рада України ухвалила за основу і в цілому проект Закону №4460-д “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування”.¹⁶⁰ 24.12.2020 р. його було підписано Президентом України. 30.20.2012 р. він набрав чинності.

Тим не менш, цим законопроектом передбачено досить ліберальний підхід до кримінальної відповідальності за недостовірне декларування. Зазначений законопроект не передбачає позбавлення волі за умисне неподання електронних декларацій, а також умисне приховування набутого майна. Тому питання щодо його ефективності залишається відкритим.

---

¹⁵⁹Рішення Конституційного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України “Про запобігання корупції”, “Кримінального кодексу України”, Справа № 1-24/2020(393/20), 27.10.2020 р. № 13-р/2020. – Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/docs/3260> (19.11.2020).

¹⁶⁰Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Закон України від 04.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-20#Text>.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

У цьому розділі було проаналізовано стан виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері протидії корупції, зокрема стан імплементації положень міжнародних антикорупційних актів у Кримінальний кодекс України. Внаслідок цього аналізу, можна зробити висновок, що більшість положень міжнародних антикорупційних актів Україною було враховано. Зокрема, Україною на сьогодні криміналізовано підкуп національних державних посадових осіб, хабарництво національних державних посадових осіб, зловживання службовим становищем, зловживання впливом, а також незаконне збагачення.

Попри це, низка положень міжнародних антикорупційних актів на сьогодні ще потребує імплементації у Кримінальний кодекс України та у національне законодавство, в цілому. Продовження імплементації положень міжнародних антикорупційних актів Україною є необхідною умовою створення ефективної системи боротьби з корупцією на національному рівні, а також є умовою подальшої інтеграції у Європейський Союз. Тому Україна повинна виконати всі міжнародні зобов'язання у сфері боротьби з корупцією.

Також держава повинна надалі встановлювати й заохочувати ефективні види практики, що спрямовані на боротьбу з корупцією на всіх рівнях, періодично проводити оцінку наявних правових інструментів, а також заходів адміністративного характеру, щоб мати можливість визначити їхню адекватність з точки зору запобігання корупції та боротьби з нею.

ВИСНОВКИ

На підставі дослідження, що було проведено, доцільно зробити висновок, що тема імплементації положень міжнародних антикорупційних актів у Кримінальний Кодекс України та проблематика дослідження стану врахування відповідних зобов'язань у національному законодавстві України є дуже актуальною сьогодні.

Варто також зробити такі висновки:

1. Якісна імплементація міжнародних антикорупційних актів у Кримінальний кодекс України є запорукою ефективної протидії корупції, а відсутність належної імплементації зазначених актів становить собою перепону ефективній протидії корупції.

2. Імплементацію міжнародних антикорупційних актів розглядають як сукупність комплексних, системних заходів у різних сферах, реалізація яких сприяє зменшенню рівня корумпованості у суспільстві.

3. Багатосторонні міжнародні договори у сфері боротьби з корупцією почали з'являтися наприкінці 90-их рр. ХХ ст. Розробка міжнародних антикорупційних актів та стандартів підштовхнули Україну до початку нового етапу антикорупційної політики, який розпочався у 1994 р.

4. Україна підписала декілька міжнародних антикорупційних угод у 2003-2006 рр., які в подальшому будуть імплементуватися у національне законодавство, а саме: Конвенцію ООН проти корупції, Цивільну конвенцію про боротьбу з корупцією, Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією, Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією.

5. Внаслідок імплементації міжнародних антикорупційних актів, одночасно із вдосконаленням кримінального закону, також змінювалося національне антикорупційне законодавство. На основі міжнародних та європейських стандартів було прийнято нові антикорупційні закони та інші нормативно-правові акти.

6. Для визначення якості імплементації міжнародних антикорупційних актів в Україні варто взяти до уваги досвід іноземних держав. Зважаючи на кількість держав, які мають досвід імплементації міжнародних антикорупційних актів, неможливо детально проаналізувати досвід всіх держав. Однак, скориставшись поділом на правові сім'ї, можна виділити ключові особливості імплементації міжнародних антикорупційних актів у різних групах держав. Варто звернути увагу на те, які міжнародні антикорупційні акти були імplementовані, яким чином це було зроблено, а також чи є положення, якими зігнорували при здійсненні імплементації. Доцільно також виділити норми, які виявилися найбільш проблемними для імплементації і те, як вирішувалися ці проблеми, адже такий досвід усунення допущених помилок є цінним для України.

7. Для того, щоб ефективно імplementувати положення міжнародних антикорупційних актів, потрібно розуміти поняття, зміст і структуру міжнародних зобов'язань України у сфері протидії корупції. Зокрема, під міжнародними зобов'язаннями України в антикорупційній сфері варто розуміти обов'язки з виконання положень норм, які містяться у міжнародних антикорупційних актах, які держава взяла на себе добровільно. Ці обов'язки обумовлені загально визнаними нормами і принципами міжнародного права. Метою їх виконання є становлення, розвиток та формування ефективної системи протидії корупції на національному та міжнародному рівнях.

8. Значення виконання Україною зобов'язань у сфері протидії корупції полягає не лише у вдосконаленні Кримінального кодексу України та інших законів, що містять антикорупційні положення, але й у створенні ефективної системи боротьби з корупцією на всіх рівнях.

9. Для розуміння структури і змісту міжнародних зобов'язань України в антикорупційній сфері доцільно поділити міжнародні зобов'язання на види за істотними ознаками. Після цього варто проаналізувати поділи міжнародних договорів і визначити, до яких видів міжнародних договорів відносяться міжнародні антикорупційні акти.

10. Внаслідок аналізу стану імплементації міжнародних антикорупційних актів у Кримінальний кодекс України, можна зробити висновок, що більшість положень міжнародних антикорупційних актів Україною було враховано. Зокрема, Україною на сьогодні криміналізовано підкуп національних державних посадових осіб, хабарництво національних державних посадових осіб, зловживання службовим становищем, зловживання впливом, а також незаконне збагачення.

11. Тим не менш, низка положень міжнародних антикорупційних актів на сьогодні ще потребує імплементації у Кримінальний кодекс України та у національне законодавство, в цілому. Продовження імплементації положень міжнародних антикорупційних актів Україною є необхідною умовою створення ефективної системи боротьби з корупцією на національному рівні, а також є умовою подальшої інтеграції у Європейський Союз.

12. Для ефективної протидії корупції на всіх рівнях Україна повинна виконати всі взяті на себе міжнародні зобов'язання.

13. Ця робота повністю не вичерпала всіх аспектів даної проблематики, зважаючи на її складність та багатогранність. Відповідно, подальші дослідження можуть проводитися в таких аспектах:

- вивчення стану та способів імплементації міжнародних антикорупційних актів в більшій кількості іноземних держав;

- проведення дослідження, зокрема соціологічного, з метою з'ясування позиції фахівців у галузі кримінального і кримінального процесуального права щодо імплементації положень міжнародних антикорупційних актів, зокрема щодо найбільш ефективного способу здійснення такої імплементації у Кримінальний кодекс України та національне законодавство, в цілому;

- проведення аналізу правозастосовної практики, щоб з'ясувати те, як недоліки наявного стану виконання Україною міжнародних зобов'язань в антикорупційній сфері впливають на помилки у сфері правозастосування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Національне та закордонне законодавство; міжнародно-правові акти, історичні пам'ятки права, проекти законів

01. Декларація Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з корупцією і хабарництвом у міжнародних комерційних операціях від 16 грудня 1996 року. / Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію. – К.: Школяр, 1999. // [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
02. Закон Великобританії «О полномочиях уголовных судов по вынесению приговоров» 2000 года (Powers of Criminal Court (Sentencing) Act 2000) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/6/contents> (26.11.2020).
03. Закон про корупцію за кордоном (Foreign Corrupt Practices Act). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justice.gov/criminal/fraud/fcpa/docs/fcpa-russia.pdf>.
04. Закон України “Про міжнародні договори України” від 29 червня 2004 р. № 1906-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
05. Закон України “Про ратифікацію Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 253-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006, – № 50. – Ст. 498.
06. Закон України “Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції” від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 496.
07. Закон України “Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 497.
08. Закон України “Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією” від 16 березня 2005 року № 2476-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 50. – Ст. 496.

09. Керуючі принципи для ефективного виконання Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 1989 р.
10. Конвенція ООН проти корупції від 31 жовт. 2003 р. [Електронний ресурс] : ратифікована Законом України від 18 жовт. 2006 р. - Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.
11. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
12. Корупція в сфері державного управління // Резолюція А/CONF.144/28/Rev.1 VIII Конгреса ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями (г. Гавана, 27 августа – 7 сентября 1990 г.) – [Електронний ресурс] – ACONF144 28 Rev 1 E.pdf.
13. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26.
14. Кримінальний кодекс УСРР 1922 // Велика українська юридична енциклопедія. У 20 т. Т. 17. Кримінальне право / В. Я. Тацій (відп. ред.) та ін. — 2017. — С. 477. — ISBN 978-966-937-261-1.
15. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб від 23 липня 1996 року. // Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію. – К.: Школяр, 1999. // [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Закон України від 04.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-20#Text>.
17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22.11.2018 р. № 2617-VIII (набирає чинності з 01.01.2020 р., крім п. 2 розділу II, який набрав чинності з 24.04.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>.

18. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 7 квітня 2011 р. (втрата чинності від 01.09.2016)// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 40, ст.404.
19. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.
20. Уголовный кодекс Литовской республики: утвержден законом № VIII-1968 от 26 сентября 2000 г. / Науч. ред. В. Павилонис; пер. с лит. В. П. Казанскене. - СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. – 470 с.
21. Указ Президента України від 26 лютого 2010 року № 275/2010 “Про утворення Національного антикорупційного комітету” // [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
22. Executive Order 12731 (Oct. 17, 1990): Principles of Ethical Conduct for Government Officers and Employees. [Електронний ресурс]. – Principles-of-Ethical-Conduct-for-Government-Officers-and-Employees.
23. Kodeks karny (tekst jedn.: Dz.U. 2020 poz. 1444) Stan prawny na 1 października 2020 r. / на сайті System informacji prawnej LexLege [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.lexlege.pl/kodeks-karny/> (19.11.2020).
24. Powers of Criminal Court (Sentencing) Act 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/6/contents> (26.11.2020).
25. The “Decision in principle” on State personnel policy (2001) // Official website of Ministry of Education and Culture. – Electronic date. – Data of access : 31.10.2020. – Mode of access : www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_166_opm23.pdf?lang=fi.
26. The Act on the Openness of Government Activities (621/1999) // Finlex.fi. – Electronic date. – Data of access : 08.07.2011. – Mode of access : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/>.
27. The Administration Act (625/2001) // Finlex.fi. – Electronic date. – Data of access : 31.10.20210. – Mode of access :

- <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/haku.php?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Administration>.
28. The Constitution (731/1999) 11.07.1999 // Finlex.fi. – Electronic date. – Data of access : 31.10.2020. – Mode of access : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>.
29. The Security Clearance Act (177/2002) // Finlex.fi. – Electronic date. – Data of access : 31.10.2020. – Mode of access : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2002/>.
30. The State Civil Servants' Act (750/1994) // Finlex.fi. – Electronic date. – Data of access : 31.10.2020 – Mode of access : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1994/>.
31. Ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym z dnia 9 czerwca 2006 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1921), (19.11.2020).

Судові рішення

01. Рішення Конституційного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України “Про запобігання корупції”, “Кримінального кодексу України”, Справа № 1-24/2020(393/20), 27.10.2020 р. № 13-р/2020. – Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/docs/3260> (19.11.2020).
02. Case no 14/2015-1/2016-2/2016-14/2016-15/2016. Ruling of the compliance of paragraph 1 of article 189-1 of the Criminal code of the Republic of Lithuania with the Constitution of the Republic of Lithuania. 15 March 2017, no KT4-N3/2017 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.lrkt.lt/en/court-acts/search/170/ta1688/content> (02.12.2020).

Інформація з відкритих джерел

01. Абдалказим М. А. Міжнародні зобов'язання держави та їх роль у взаємовідносинах національного права держави з міжнародним правом [Електронний ресурс] / М. А. Абдалказим // Вісник Маріупольського

- державного університету. Сер.: Право. - 2013 - режим доступу до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/mizhnarodni-zobov-yazannya-derzhavi-ta-yih-rol-u-vzaemovidnosinah-natsionalnogo-prava-derzhavi-z-mizhnarodnim-pravom/viewer>.
02. Антикорупційний комітет при Президентіві не працює вже 2 роки — Transparency International Ukraine / FINANCE.UA, 24.07.2013 17:15.
03. Бочарников И. В. Зарубежный опыт противодействия коррупции / И. В. Бочарников. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikSF/2008/VSF_NEW200807061002/VSF_NEW200807061002_p_007.html (10.11.2020).
04. Конституційний суд скасував статтю про незаконне збагачення. До чого це призведе? [Електронний ресурс] // BBC. - 2019. - Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-47385331> (14.09.2020).
05. Куцевич М.П. Окремі аспекти виникнення міжнародно-правових зобов'язань держави з міжнародних договорів у сфері кримінального права [Електронний ресурс] / Куцевич М. П. // «Вісник Вищої ради юстиції», № 4 (8) 2011, - режим доступу до ресурсу: http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik08_13.pdf.
06. “Міжнародний досвід боротьби з корупцією в секторі безпеки: висновки для України”. Аналітична записка. 01.07.2015 [інтернет-джерело]: <https://niss.gov.ua/en/node/1702>.
07. Тіньков А.Л. Особливості протидії політичній корупції в країнах ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Tinkov.pdf> (10.11.2020).
08. Grindle, Merilee (October 2004). "Good Enough Governance: Poverty Reduction and Reform in Developing Countries". *Governance*. 17 (4): 525–48. doi:10.1111/j.0952-1895.2004.00256.x.
09. Jak walczyć z korupcją? Zasady tworzenia i wdrażania strategii antykorupcyjnej dla Polski [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.watchdog.org.pl/pdf.php?ac=pdf&id=263> (19.11.2020).

10. Manuel Willory, Staffan Synnestre and Janos Berthot, Ethics of the civil service: prevention of conflict of interests and requirements to legislation, Translated by Chupryna, I., Kyiv, Ukraine, 2010 [Electronic resource]. Available at: <http://www.sigmaweb.org/publicationsdocuments/42618438.pdf>. (in Ukrainian).
11. Transparency International. Corruption perceptions index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transparency.org/en/cpi/2019/results/fin#details> (10.11.2020).

Наукові публікації

1. Б. Дем'яненко. Конвенція // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.348 ISBN 978-966-611-818-2.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне право: Підруч. – 3-е вид. – Х.: Одіссей, 2002. – С. 143.
3. Боровик А. В. Генезис кримінальної відповідальності та запобігання корупційним злочинам в Україні. Боровик А. В. : Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 6. 2019 р.
4. Дихотомія // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. — Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. — 742 с. — 1000 екз. — ББК 87я2. — ISBN 966-531-128-X.
5. Костенко Б. О., Кухарук А. В. Імплементация європейських стандартів запобігання та боротьби з корупцією в національне законодавство / Б. О. Костенко, А. В. Кухарук. - Київ: Національна академія державного управління при президентіві України, навчально-методичні матеріали, 2013, - 60 с. - с. 8- 9.
6. Костенко Б. О., Кухарук А. В. Імплементация європейських стандартів запобігання та боротьби з корупцією в національне законодавство / Б. О. Костенко, А. В. Кухарук. - Київ: Національна академія державного

- управління при президентові України, навчально-методичні матеріали, 2013, - 60 с. - с. 8- 9.
7. Косякин И. А. Канцлер юстиции в Финляндии / И. А. Косякин // Студенты в правовой науке : материалы науч. студ. конф. (Воронеж, 9-14 апреля 2007 г.) : сб. науч. трудов. – Воронеж : Изд-во Воронеж. гос. ун-та. – 2007. – Вып. 7. – С. 43-46.
  8. Логіка : підручник.–2-ге вид., виправлене / А. Є. Конверський. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2017. – 391 с.
  9. М. Гнатівський. Договір міжнародний // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.225 ISBN 978-966-611-818-2.
  10. М. М. Гнатівський. Договорів міжнародних послідовність застосування // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.: Знання України, 2004. — Т. 1. — 760 с. — ISBN 966-316-039-X.
  11. М. М. Гнатівський. Договорів міжнародних послідовність застосування // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.: Знання України, 2004. — Т. 1. — 760 с. — ISBN 966-316-039-X.
  12. Мартиненко О.А., Шарікова В.П. Злочинна шкода, що вчиняється працівниками ОВС України при виконанні службових обов'язків. – Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2013. –220 с.
  13. Порівняльне правознавство (В. Д. Ткаченко, С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов) § 2. Поняття «правова сім'я».
  14. Порівняльне правознавство: підручник / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Биля-Сабадаш та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. — Х. : Право, 2012. — 272 с.
  15. Рене Давид, Камилла Жоффре-Спинози Основные правовые системы современности = Les grands systemes de droit contemporains / Пер. с фр. В. Туманова. — М.: Международные отношения, 2009. — 456 с.

16. Савенков А. Н. Как победить коррупцию: юридические практики Великобритании / А. Н. Савенков, А. А. Савенков // Правовое поле современной экономики. – 2012. – № 7. – С. 7-16.
17. Семенов В. Кому по силам победить коррупцию? / В. Семенов // Вечерний Харьков. — 2009. — 22 декабря. — № 143. — С. 4.
18. Семьнин А. С. Противодействие политической коррупции политико-правовыми средствами в государствах Евросоюза (опыт Финляндии и Эстонии) : дис. ... канд. юрид. наук : 23.00.02 / А. С. Семьнин / Воронеж. гос. ун-т. – Воронеж, 2009. – 17 с.
19. Терлецький Д. С. Конституційно-правове регулювання дії міжнародних договорів в Україні // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук / Терлецький Д.С. – Одеса, 2007. – С. 3.
20. Традиційна правова сім'я // Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / О. В. Петришин (відп. ред.) та ін.. — 2017. — Т. 3 : Загальна теорія права. — С. 789. — ISBN 978-966-937-233-8.
21. Чубата Л. Міжнародний досвід боротьби з проявами корупції // Часопис Київського університету права. — 2010. — № 2.
22. Шегельман И. Р. Зарубежный опыт борьбы с коррупцией / И. Р. Шегельман, М. Р. Шегельман // Глобальный научный потенциал. – 2013. – № 6 (27). – С. 81-83.
23. Юридический научно-практический словарь-справочник (основные термины и понятия). – С. 212.
24. Ярошенко М.О., Шевчук З.Ю. Еволюція антикорупційного законодавства в Україні в період незалежності. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. 2016. Вип. 31. С. 38–44.
25. Genovese, M. A; V. A Farrar-Myers (2010). Corruption and American Politics. Cambria Press. ISBN 978-1-60497-638-0.
26. Gruodytė E. Reform of Lithuanian Criminal Law: Tendencies and Problems // Baltic Journal of Law & Politics. — 2008. — Т. 1. — Р. 18—40.

27. The Finnish legal system / edited by Jaakko Uotila. – Helsinki : Finnish Lawyers
Pub. Co., 2000. – 21 p.
28. The Finnish legal system / edited by Jaakko Uotila. Helsinki: Finnish Lawyers
Pub. Co., 2000, 254 p.

ЗАЯВА

студента ЗВО «Український католицький університет»

про оригінальність академічної роботи та самостійність її виконання

Я, Шутка Іван-Ростислав Костянтинович, декларуючи свою відданість засадам академічної доброчесності й християнської етики праці, та відповідно до діючого «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим видам порушення академічної доброчесності й коректне застосування цитат в освітньому процесі, науково-педагогічній та науковій діяльності Закладу вищої освіти «Український Католицький Університет», цим посвідчую, що підготовлена мною на кафедрі теорії права та прав людини академічна робота «Стан імплементації міжнародних антикорупційних актів у кримінальний закон України» є **самостійним дослідженням і не містить елементів академічного плагіату**. Зокрема, всі письмові запозичення з друкованих та електронних публікацій у підготовленій мною академічній роботі оформлені та мають відповідні покликання.

Водночас заявляю, що я ознайомлений з визначеною в діючому «Положенні про запобігання академічному плагіату та іншим видам порушення академічної доброчесності й коректне застосування цитат в освітньому процесі, науково-педагогічній та науковій діяльності Закладу вищої освіти «Український Католицький Університет» дефініцією поняття «академічний плагіат» як «оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства».

Я також усвідомлюю, що несу повну відповідальність за присутність в академічній роботі академічного плагіату, і розумію всі негативні наслідки для власної репутації та репутації Університету в разі порушення мною норм академічної доброчесності. Я також визнаю слушність політики УКУ, яка передбачає, що виявлення академічного плагіату в моїй академічній роботі може бути підставою для відрахування з числа студентів Університету.

04.01.2021 р.

I.-P. K. Шутка